

# Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΕ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΑΓ. ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 1 ΜΑΡΤΙΟΥ 1966 | ΑΡΙΘ. 5

## ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΣΩΜΑ

### Β'

Χαρακτηριστική είναι ἡ τιμή, τῆς ὁποίας ἀπῆλαιον ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ τὰ σώματα τῶν μαρτύρων καὶ ὁμολογητῶν. Ὁνομάζοντο «ἅγια καὶ ἱερά», καὶ «τιμιώτερα λίθων πολυτελῶν». Ὁ ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης τονίζει, ὅτι τὸ σῶμα τοῦ μάρτυρος «τῷ πάθει τοῦ μαρτυρίου χαριτωθέν, ἐστὶν ἐράσμιον». Ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος προσθέτει, ὅτι οὐχὶ μόνον ἡ ψυχὴ, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα τοῦ μάρτυρος μετέλαβε διὰ τοῦ μαρτυρίου «πλείονος χάριτος»<sup>1</sup>.

Ἡ ἔναντι τοῦ σώματος στάσις τῶν μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας πᾶν ἄλλο ἦτο ἢ ἐχθρική. Ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς λ.χ. ἐξυμνεῖ τὸ σῶμα ὡς «τὸ οἰκητήριον» τῆς «τιμιωτάτης τῷ Θεῷ ψυχῆς». Ὁ αὐτὸς πατὴρ εἰς τὸν «Παιδαγωγόν» ἔχει εἰδικὴν παράγραφον μὲ τὸν τίτλον: «Ὅτι καὶ γυμνάσια ἐγχερίτεον τοῖς κατὰ λόγον βιοῦσιν»<sup>2</sup>.

Κατὰ τὸν Μ. Βασίλειον αὐτὸς ὁ Παντοδύναμος Θεὸς ἐδημιούργησε τὸ σῶμα μὲ ἰδιαιτέραν στοργήν. «Καταξιοῖ ἰδίᾳ χειρὶ διαπλάσαι τὸ ἡμέτερον σῶμα»<sup>3</sup>. Ἦδη ὁ αὐτὸς πατὴρ ἐπεσήμανεν ὅ,τι τονίζει ἡ νεωτέρα βιολογία, καθ' ἣν τὰ διάφορα μέλη τοῦ σώματος διὰ τῆς ἐνοποιῦ δυνάμεως τῆς ψυχῆς σενενοῦνται εἰς μίαν κοινωνίαν καὶ ὀργανικὴν ὁλότητα: «Θαύμαζε τὸν τεχνίτην, πῶς τῆς ψυχῆς σου τὴν δύναμιν πρὸς τὸ σῶμα συνέδησεν, ὡς μέχρι τῶν περάτων αὐτοῦ διῆκουμένην, τὰ πλεῖστον διεστῶτα μέλη πρὸς μίαν σύμπνοιαν καὶ κοινωνίαν ἄγειν»<sup>4</sup>. Ὁ Μ. Βασίλειος ἡσχολεῖτο περὶ τὴν μελέτην τῆς λατρικῆς καὶ «εἰς ἕξιν τῆς τέχνης ἀφίκετο»<sup>5</sup>.

1. Ἀνδρέου Φ υ τ ρ ά κ η, Λείψανα καὶ τάφοι μαρτύρων, Ἀθῆναι 1955, σελ. 25-28, 103-105.

2. Β. Ἐ ρ ά σ τ ο υ, ἔνθ' ἄνωτ., σελ. 307.

3. Αὐτόθι, σελ. 304.

4. Migne Ἐ.Π. 31, 216.

5. Migne Ἐ. Π. 36, 225.

Ἐπίσης διεκήρυττεν, ὅτι πᾶς, ὅστις μελετᾷ τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην, «ἐπιτυγχάνει τῆς προεπούσης κρίσεως καὶ οὐ διαμαρτάνει τοῦ προσήκοντος»<sup>6</sup>. Ἐπειτα πολλοὺς αἰῶνας πρὶν ἢ ἐμφανισθῆ ἡ σημερινὴ «ἰατρικὴ τῆς προσωπικότητος» ἢ «ψυχοσωματικὴ ἰατρικὴ», ἥτις ἀναγνωρίζει τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ψυχικοῦ παράγοντος ἐπὶ τοῦ σωματικοῦ, ὁ Μ. Βασίλειος ἐφρόντισεν, ἵνα ἐν τοῖς νοσοκομείοις τῆς Βασιλειάδος θεραπεύωνται ταχύτερον οἱ ἀσθενεῖς διὰ τῆς τονώσεως τῆς ψυχῆς<sup>7</sup>. Διὰ τὴν ἀλληλεπίδρασιν ψυχῆς καὶ σώματος λέγει εὐστόχως ὁ αὐτὸς ἱερός πατήρ: «Σκόπει τις ἢ ἀπὸ ψυχῆς ἐνδιδομένη τῇ σαρκὶ δύναμις· τις ἢ ἀπὸ σαρκὸς πρὸς ψυχὴν ἐπαντοῦσα συμπάθεια· πῶς δέχεται μὲν τὴν ζωὴν ἐκ τῆς ψυχῆς τὸ σῶμα»<sup>8</sup>. Βεβαίως ὁ Μ. Βασίλειος κατακρίνει ἐκείνους, οἵτινες ἔχουν ἀλαζονικὸν φρόνημα, διότι «κένδοξάζονται σώματι». Εἶναι «οἱ περὶ τοὺς γυμνικοὺς ἐσχολακότες ἀγῶνας ἢ ὅλως οἱ ἐπὶ τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας σφριγῶντες»<sup>9</sup>. Ἄλλ' ἡ κατάκρισις τῆς ἀλαζονείας ταύτης καὶ τῆς θεοποιήσεως τοῦ σώματος οὐδόλως σημαίνει περιφρόνησιν τοῦ ὑγιοῦς ἀθλητικοῦ πνεύματος. Ἀντιθέτως ὁ Μ. Βασίλειος συνιστᾷ νὰ ἀκολουθῶμεν τὰς συμβουλὰς τῶν γυμναστῶν, «δίαιταν οὐ τὴν ἡδίστην, ἀλλὰ τὴν παρὰ τῶν γυμναστῶν αἰρούμενοι»<sup>10</sup>. Εἰς τὴν εὐεξίαν τοῦ σώματος, λέγει, συντελοῦν «ἐν τοῖς γυμναστικοῖς αἰ ἀθλητικαὶ τροφαὶ μετὰ τῶν καταλλήλων γυμνασίων»<sup>11</sup>. Ὁ ἅγιος τῆς Καισαρείας ἐθλίβeto, ὅταν παρέμενον τὰ «γυμνάσια κεκλεισμένα»<sup>12</sup>.

Καὶ ὁ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς δεικνύει μέγα ἐνδιαφέρον διὰ τὸ σῶμα. Συνιστᾷ νὰ ἀποφεύγωμεν τὴν λύπην, ἥτις καταστρέφει αὐτὸ καὶ τὸ ὀδηγεῖ εἰς τὸ γῆρας<sup>13</sup>. Ὁ αὐτὸς πατήρ γράφει εἰς τὸν νεαρὸν Νικόβουλον νὰ ἀνανεώσῃ τὰς σωματικὰς του δυνάμεις κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν σπουδῶν του ἐν Ἀλεξανδρείᾳ διὰ περιπάτου καὶ ἀσκήσεων ἐν τῇ ἐξοχῇ<sup>14</sup>.

Καὶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος εἶναι ἀπολογητὴς οὐ μόνον τοῦ πνεύματος, ἀλλὰ καὶ τοῦ σώματος: «Οὐ τὴν σάρκα ἀποθέσθαι βουλόμεθα, λέγει, ἀλλὰ τὴν φθοράν. Οὐ τὸ σῶμα, ἀλλὰ τὸν θάνατον. Τὸ μὲν σῶμα ἔργον ἐγένετο τοῦ Θεοῦ, ἡ δὲ φθορὰ καὶ ὁ θάνατος ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας εἰσῆχθη. Τὸ γοῦν ἀλλότριον ἀποδύσασθαι βούλομαι, οὐ τὸ οἰκτεῖν. Ἀλλότριον δὲ οὐ τὸ σῶμα, ἀλλὰ ἡ

6. Αὐτόθι 32, 684.

7. Περ. «Ἀκτίνας» ἔτος 1954, σελ. 83 ἐξ.

8. Migne 'E. Π. 31, 216.

9. Αὐτόθι 29, 469 ἐξ.

10. Migne 'E. Π. 31, 580.

11. Αὐτόθι 30, 181.

12. Migne 'E. Π. 32, 448.

13. Ἐνθ' ἀνωτ. 37, 923.

14. Migne 'E. Π. 37, 1539.



φθορά... Τοσαύτη γὰρ αὐτοῦ ἐστὶν ἡ εὐγένεια... Καὶ θεογνωσίας ἡμῶν αἴτιον γέγονεν αὐτό»<sup>15</sup>.

Ἄξιόλογος ἔπειτα εἶναι ἡ ἔναντι τοῦ σώματος στάσις τῆς Ὁρθοδόξου λατρείας, τῆς ὁποίας μετέχει οὐ μόνον ἡ ψυχὴ, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα. Τὸ σῶμα γονατίζει, ὑψώνει τὰς χεῖρας, δίδει τὸν ἀσπασμὸν τῆς εἰρήνης, κάμνει τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ κ.ο.κ. Ἡ ὀρθόδοξος λατρεία εὐχεταὶ «ὕπερ νοσούντων καμνόντων» καὶ εὐλογεῖ καὶ ἀγιάζει τὸ σῶμα εἰς πᾶσαν περιστάσιν καὶ ἀνάγκην του. Χαρακτηριστικὴ εἶναι καὶ ἡ πρὸς τὸ σῶμα παρεχομένη εὐλογία διὰ τῶν μυστηρίων τοῦ βαπτίσματος, τοῦ χρίσματος, τοῦ εὐχελαίου καὶ τῆς θείας κοινωνίας, διὰ τῆς ὁποίας μάλιστα τὸ σῶμα ἡμῶν γίνετα κοινωνὸν τοῦ σώματος τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ<sup>16</sup>. Κατὰ τὰ λειτουργικὰ κείμενα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι πολυτιμότερον ἀγαθὸν ἢ «ζωὴ» καὶ ἡ «ὕγεια», ὑπὲρ τῆς ὁποίας δεικνύει ἐνδιαφέρον αὐτὸς ὁ Ἐπουράνιος πατὴρ ἢ ὁ Σωτὴρ ὡς «ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς», ὡς «ιατρὸς ψυχῶν τε καὶ σωμάτων», ὡς «ιατρὸς τῶν ἀσθενούντων» καὶ τῶν «νοσούντων», ὡς ὁ «τὰς νόσους ἰώμενος». Τὸ «μῆκος τοῦ βίου», τὰ πολλὰ «ἔτη ζωῆς», τὸ νὰ εἶναι τις «σῶος, ἔντιμος, ὑγιής, μακροημερεύων» εἶναι ἀγαθὰ ἀνεκτίμητα. Ἐπειτα καὶ τὰ λειτουργικὰ κείμενα ταῦτα — πολὺ πρὶν ἢ ἐμφανισθῆ ἡ ψυχοσωματικὴ ἰατρικὴ — ἀναγνωρίζουν τὴν ἐπίδρασιν τῆς ψυχικῆς καταστάσεως ἐπὶ τὴν σωματικὴν καὶ διακηρύσσουν, ὅτι «καρδίας εὐφραϊνομένης θάλλει πρόσωπον» καὶ ὅτι, ὅταν «φοβῆται τις τὸν Κύριον καὶ ἐκκλίνῃ ἀπὸ παντὸς κακοῦ, τότε ἴσους ἔσται τῷ σώματι» αὐτοῦ καὶ «ἐπιμέλεια τοῖς ὀστέοις αὐτοῦ». Ἀντιθέτως «οὐκ ἔστιν ἴσους ἐν τῇ σαρκί μου ἀπὸ προσώπου τῆς ὀργῆς του, οὐκ ἔστιν εἰρήνη ἐν τοῖς ὀστέοις μου ἀπὸ προσώπου τῶν ἁμαρτιῶν μου» (Ψαλμ. λζ').

(Συνεχίζεται)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

15. Β. Ἐράστου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 307-308.

16. Αὐτόθι, σελ. 305.

Ὁ «Ἐφημέριος» εἶναι πρόθυμος νὰ δίδῃ ἀπαντήσεις εἰς ἐρωτήσεις ἐπὶ ἀποριῶν, ἀναφερομένων εἰς ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν σχέσιν πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Ἐφημερίου (ποιμαντικόν, λειτουργικόν κλπ.). Ἐπομένως οἱ εὐλαβέστατοι ἐφημέριοι δύνανται ν' ἀπευθύνουν ἐρωτήματα ἐπὶ τοιούτων ἀποριῶν. Αἱ ἀπαντήσεις θὰ δίδωνται εἰς τὴν σελίδα τῆς ἀλληλογραφίας.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ  
ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΦΟΡΟΥ ΠΑΤΡΟΣ  
ΗΜΩΝ ΙΣΙΔΩΡΟΥ ΤΟΥ ΠΗΛΟΥΣΙΩΤΟΥ\*

Φεβρουαρίου Δ'.

Μνήμη τοῦ Ὁσίου καὶ Θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν  
Ἰσιδώρου τοῦ Πηλουσιώτου.

ΕΝ Τῷ ΜΙΚΡῷ ΕΣΠΕΡΙΝῳ

Ἰστώμεν στίχους δ' καὶ ψάλλομεν τὰ ἐξῆς Προσόμια τοῦ  
Ἁγίου.

Ἦχος β'. Ὅτε ἐκ τοῦ ξύλου σε νεκρόν.

Ὅτε τῆς σοφίας τὸν βυθόν, ἐν τελειοτάτῃ φρονήσει,  
Πάτερ κατείληφας, τότε κατεπλούτησας τὸν πολυ-  
τίμητον, μαργαρίτην Ἰσίδωρε, καὶ πᾶσιν ὠράθης, γνώ-  
μων πρὸς τὰ κρείττονα, καὶ ὁδηγὸς ἀσφαλῆς· βίον  
γὰρ τὸν σὸν μεγαλύνων, καὶ τῶν ἀρετῶν σου τὸν πλου-  
τον, ὁ Χριστὸς λαμπρῶς σε ἐθαυμάστωσε.

Ὅτε ἀπηνήσω σεαυτόν, εὐαγγελικῶς τὰ ἐν κόσμῳ,  
λιπὼν Ἰσίδωρε, τότε ἠκολούθησας τῷ Ζωοδότῃ  
Χριστῷ, καὶ νηστείαις καὶ δάκρυσι, τὸν νοῦν ἐκκαθάρας,  
Πνεύματος ἐνέργειαν, θεῖαν εἰσδέδεξαι· ὅθεν Μοναζόντων  
ἀλείπτῃς, καὶ τῶν ἀπορρήτων ἐκφάντων, ὠφθῆς τῇ  
λαμπρότητι τοῦ βίου σου.

Ὅτε ὡσπερ ἥλιος λαμπρὸς, ἐν τῷ Πηλουσίῳ ἀσκήσας,  
Πάτερ ἐξέλαμψας, τότε κατεφώτισας κόσμου τὰ  
πέρατα, ταῖς ἀκτίσι τῶν λόγων σου, πᾶσιν ἐπιστέλλων,  
τῆς διδασκαλίας σου, τὰ θεῖα ρήματα, ἀναξιν ὁμοῦ

\* Συντεθεῖσα καὶ συμπληρωθεῖσα ὑπὸ Γερασίου Μοναχοῦ Μικρακιαν-  
νανίτου, Ὑμνογράφου τῆς Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἐκδίδεται ἐγ-  
κρίσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.



καὶ δημόταις, νουθετῶν σοφῶς καὶ παιδεύων, πάντας πρὸς ἐπίγνωσιν τοῦ κρείττονος.

**Ο**ὔτε τὸν ἀγῶνα τὸν καλόν, ὡς σταδιοδρόμος θεόφρων, ὁσίως ἤνυσας, τότε κατεσκήνωσας ἀγαλλιόμενος, ἔνθα φῶς τὸ ἀνέσπερον, καὶ τῆς ὑπὲρ λόγον, δόξης καὶ λαμπρότητος, Πάτερ ἠξίωσαι· ὅθεν μὴ ἐλλείπης πρεσβεύων, τῇ Ὑπερουσίῳ Τριάδι, πάσης ἡμᾶς ρύεσθαι κακώσεως.

Δόξα. ᾠχος δ'.

**Τ**ῶν ἀρετῶν τὴν ἔλλαμψιν, νουνεχῶς εἰσποιησάμενος, ὡς ἀστὴρ πολύφωτος, τῇ Ἐκκλησίᾳ Πάτερ ἀνέλαμψας· θεία γὰρ στοιχειωθεὶς ἀγάπη, λόγῳ μὲν τῶν πρακτέων ἐκφαίνεις τὴν κατόρθωσιν, ἔργῳ δὲ βεβαιοῖς, τῶν ἐπάθλων τὴν χάριν· καὶ θεοπρεπῶς πάντας παιδεύων, Θεοφόρε Ἰσίδωρε, ἀδιαλείπτως πρεσβεύεις, ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Καὶ νῦν. Ὁ αὐτὸς τῆς Ἑορτῆς.

**Σ**ήμερον ἡ Ἱερὰ Μήτηρ, καὶ τοῦ ἱεροῦ ὑψηλοτέρα, ἐπὶ τὸ ἱερὸν παραγέγονεν, ἐμφανίζουσα τῷ κόσμῳ τὸν τοῦ κόσμου Ποιητὴν, καὶ τοῦ νόμου πάροχον· ὃν καὶ ἐν ἀγκάλαις ὑποδεξάμενος, ὁ Πρεσβύτερος Συμεών, γεραίρων ἐκραύγαζε· Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου· ὅτι εἶδόν σε τὸν Σωτῆρα τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Ἦ τὸ Θεοτοκίον, Ἐκ παντοίων κινδύνων...,  
(ἐὰν ἐγένετο ἡ ἀπόδοσις τῆς Ἑορτῆς).

Ἀπόστιχα.

ᾠχος β'. Οἶκος τοῦ Ἐφραθαῶ.

**Ο**ἶκον θεοειδῆ, τῶν θείων χαρισμάτων, ἀμέμπτῳ πολιτεία, Ἰσίδωρε τρισμάκαρ, τὴν σὴν ψυχὴν κατέστησας.

Στίχ. Τίμιος ἐναντίον Κυρίου...

**Χ**αίροις τῶν ἀρετῶν, ὁ μέγας ὑποφῆτης, ἡθῶν δὲ ἐσφαλμένων, ὁ θεῖος ριζοτόμος, Ἰσίδωρε Πατὴρ ἡμῶν.

Στίχ. Μακάριος ἀνὴρ ὁ φοβούμενος...

**Β**ίω θεοφιλεῖ, καὶ λόγῳ θεοσόφῳ, ὁσίως διαπρέπων, Ἰσίδωρε ρυθμίζεις, τῶν εὐσεβῶν τὸ φρόνημα.

Δόξα. Τριαδικόν.

**Α**ναρχε Παντουργέ, Τρισήλιε Θεότης, οἰκτείρησον τὸν κόσμον, λιταῖς τοῦ σου Ὁσίου, τοῦ σὲ λαμπρῶς δοξάσαντος.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

**Σ**τάμνον σε γλυκασμοῦ, γινώσκων Θεοτόκε, αἰτοῦμαι ἐκ καρδίας, δῖωξον τὴν πικρίαν, παθῶν τῶν συνθλιβόντων με.

Νῦν ἀπολύεις κ.τ.λ. ἐκ τοῦ Μεγάλου Ἑσπερινοῦ.

Ἀπόλυσις.

ΕΝ Τῷ ΜΕΓΑΛῶ ΕΣΠΕΡΙΝῶ

Μετὰ τὸν Προοιμιακόν, τὸ Μακάριος ἀνὴρ. Εἰς δὲ τὸ Κύριε ἐκέκραξα ἰστώμεν στίχους στ' καὶ ψάλλομεν τὰ ἐξῆς Προσόμοια τοῦ Ὁσίου.

Ἦχος δ'. Ὡς γενναῖον ἐν Μάρτυσι.

**Θ**εωρίαις καὶ πράξεσι, πρὸς Θεὸν ἀνυψούμενος, διὰ βίου πάνσοφε διετέλεσας, τῆς θεωρίας ἐπίβασιν, τὴν πρᾶξιν πηξάμενος, καὶ σοφῶς τῶν ὀρεκτῶν, ἀγαπήσας τὸ ἔσχατον οὐ γενόμενος, τῆς ἐφέσεως ἔσθης μακαρίου, ἀξιούμενος νῦν τέλους, καὶ τρισηλίου ἐλλάμψεως.



**Τ**ῆ πλημμύρα τῆς χάριτος, καὶ τοῖς ὄμβροις τῶν λόγων σου, καταρδεύεις ἅπαντας τοὺς θεόφρονας· τῆς ἀνωτάτω σοφίας γάρ, κρατῆρι τὸ στόμα σου, ἐπιθεὶς ὡς ἐκ πηγῆς, δαφιλῶς σὺ ἐξήντησας, καὶ διέδωκας, πανταχοῦ τὰς ἀκτῖνας τῶν δογμάτων, ἐπιστέλλων καὶ διδάσκων, καὶ νουθετῶν ἀξιάγαστε.

**Ε**γκρατεία τὸ φρόνημα, τῆς σαρκὸς ἐθανάτωσας, ζωηφόρον νέκρωσιν ἐνδυσάμενος· καὶ τῆς ψυχῆς τὴν κατάστασιν, πλατύνας πανόσιε, ἐναργῶς χωρητικὴν, χαρισμάτων τοῦ Πνεύματος, ἀπετέλεσας, καὶ δοχεῖον ἐγένου θεοπνεύστων, διδαγμάτων καὶ σοφίας, τῆς ὑπὲρ νοῦν ἐνδιαίτημα.

Ἔτερα Προσόμοια.

Ἦχος β'. Ποίοις εὐφημιῶν στέμμασι.

**Π**οίοις εὐφημιῶν στέμμασιν, ἀναδήσωμεν τὸν Θεοφόρον; τὸ λαμπρὸν δοχεῖον τῆς χάριτος, καὶ τῶν ἀρετῶν ἐνδιαίτημα, τῆς θεηγορίας τὴν πλημμύραν· τὴν λύραν, ζωῆς τῆς θείας τὴν θεόφθογγον· τὸν τύπον, τῶν πρὸς τὰ κρείττω ἀναβάσεων, τὸν τῆς σοφίας κρατῆρα, τὸν κερνῶντα πᾶσιν, ἀγαλλίασιν ἀληθῆ, τὸν θεῖον Ἰσίδωρον, τὸν κλεινὸν Χριστοῦ θεράποντα.

**Π**οίοις πνευματικοῖς ἄσμασιν, εὐφημήσωσιν τὸν Θεοφόρον; τὸν κεκοσμημένον ταῖς πράξεσι, καὶ λελαμπρυσμένον τῇ χάριτι, τῆς τοῦ Παρακλήτου ἐπιπνοίας· τὸν στῦλον, τῆς Ἐκκλησίας τὸν πυρίμορφον· τὸν λύχνον, τῆς ἐγκρατείας καὶ ἀσκήσεως, τῆς ἀπαθείας τὸν πλοῦτον, τὸν τὰς διανοίας πλουτίζοντα τῶν πιστῶν, σοφαῖς ἀναπτύξειςιν, ἐνταλμάτων τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.

**Π**οίοις ὕμνωδιῶν κάλλεσιν, ἀνυμνήσωμεν τὸν Θεοφόρον; τὸν οὐρανομύστην τῆς χάριτος, καὶ ὑψηγῆ τὴν ἱερώτατον, τοῦ εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης· τὴν βρύσιν, τῶν διδαγμάτων τῶν τοῦ Πνεύματος· τὸ στόμα, τῆς

ἀληθείας τὸ πολύσοφον, τῶν Μοναστῶν τὸν φωστῆρα, τὸν ἐκ Πηλουσίου, ἀπαστράφαντα τηλαυγῶς, καὶ κόσμον φαιδρύναντα, τοῖς τῶν λόγων ἀπαυγάσμασι.

Δόξα. Ἦχος πλ. β'.

**Α**'ξίως τῆς χάριτος, τῷ κόσμῳ διέπρεψας, Θεοφόρε Ἰσίδωρε· τῇ γὰρ σοφίᾳ τὰ κρείττονα μυηθεῖς, τὸ ὄντως ἀγαθὸν ἐξεζήτησας, καὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, δι' ἄκρας ἐγκρατείας, τοὺς χαρακτῆρας ἐκτίσω· τῆς γὰρ σαρκὸς νεκρώσας τὸ φρόνημα, τῆς θείας ἐλλάμψεως ὡς καθαρθεῖς τῶν προσύλων, δεκτικὴν εἰργάσω τὴν ψυχὴν. Ὅθεν τοῖς πᾶσι περιφανῆς ἐδείχθης, καὶ πρὸς τὴν τῶν καλῶν ἐπίδοσιν, πάντας προτρέπεις, ἔργῳ καὶ λόγῳ σοφῷ, καὶ πρεσβεύεις ἀπαύστως, ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Καὶ νῦν. Ὁ αὐτὸς τῆς Ἑορτῆς.

**Α**'νοιγέσθω ἡ πύλη τοῦ οὐρανοῦ σήμερον· ὁ γὰρ ἀναρχὸς Λόγος τοῦ Πατρὸς, ἀρχὴν λαβὼν χρονικὴν, μὴ ἐκστάς τῆς αὐτοῦ Θεότητος, ὑπὸ Παρθένου ὡς βρέφος τεσσαρακονθήμερον, Μητρὸς ἐκὼν προσφέρεται, ἐν ναῷ τῷ νομικῷ· καὶ τοῦτον ἀγκάλαις εἰσδέχεται ὁ πρέσβυς, Ἀπόλυσον κράζων, ὁ δοῦλος τῷ Δεσπότη· οἱ γὰρ ὀφθαλμοί μου εἶδον τὸ σωτήριόν σου. Ὁ ἐλθὼν εἰς τὸν κόσμον, σῶσαι γένος ἀνθρώπων, Κύριε, δόξα σοι.

Ἦ τὸ Θεοτοκίον, Τίς μὴ μακαρίσει σε...,  
(ἐὰν ἐγένετο ἡ ἀπόδοσις τῆς Ἑορτῆς).

Εἵσοδος, Φῶς ἰλαρόν, τὸ Προκείμενον τῆς ἡμέρας, καὶ τὰ Ἀναγνώσματα.

Σοφίας Σολομῶντος τὸ Ἀνάγνωσμα.

(Κεφ. γ' 1).

**Δ**ικαίων ψυχαὶ ἐν χειρὶ Θεοῦ, καὶ οὐ μὴ ἄφηται αὐτῶν βάσανος. Ἐδοξαν ἐν ὀφθαλμοῖς ἀφρόνων τεθνάναι, καὶ ἐλογίσθη κάκωσις ἢ ἔξοδος αὐτῶν, καὶ



ἡ ἀφ' ἡμῶν πορεία σύντριμμα· οἱ δὲ εἰσιν ἐν εἰρήνῃ. Καὶ γὰρ ἐν ὄψει ἀνθρώπων ἐὰν κολασθῶσιν, ἡ ἐλπίς αὐτῶν ἀθανασίας πλήρης. Καὶ ὀλίγα παιδευθέντες, μεγάλα εὐεργετηθήσονται. Ὅτι ὁ Θεὸς ἐπέειρασεν αὐτούς, καὶ εὔρεν αὐτοὺς ἀξιόους ἑαυτοῦ. Ὡς χρυσὸν ἐν χωνευτηρίῳ ἐδοκίμασεν αὐτούς, καὶ ὡς ὀλοκάρπωμα θυσίας προσεδέξατο αὐτούς. Καὶ ἐν καιρῷ ἐπισκοπῆς αὐτῶν ἀναλάμψουσι, καὶ ὡς σπινθῆρες ἐν καλάμῃ διαδραμοῦνται. Κρινοῦσιν Ἔθνη, καὶ κρατήσουσι λαῶν, καὶ βασιλεύσει αὐτῶν Κύριος εἰς τοὺς αἰῶνας. Οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτῷ, συνήσουσιν ἀλήθειαν, καὶ οἱ πιστοὶ ἐν ἀγάπῃ προσμενοῦσιν αὐτῷ· ὅτι χάρις καὶ ἔλεος ἐν τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ, καὶ ἐπισκοπὴ ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ.

Σοφίας Σολομῶντος τὸ Ἀνάγνωσμα.

(Κεφ. ε' 15. στ' 1).

**Δ**ίκαιοι εἰς τὸν αἰῶνα ζῶσι, καὶ ἐν Κυρίῳ ὁ μισθὸς αὐτῶν, καὶ ἡ φροντίς αὐτῶν παρὰ Ὑψίστῳ. Διὰ τοῦτο λήφονται τὸ βασίλειον τῆς εὐπρεπείας, καὶ τὸ διάδημα τοῦ κάλλους ἐκ χειρὸς Κυρίου· ὅτι τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ σκεπάσει αὐτούς, καὶ τῷ βραχίονι ὑπερασπιεῖ αὐτῶν. Λήψεται πανοπλίαν, τὸν ζῆλον αὐτοῦ, καὶ ὀπλοποιήσει τὴν κτίσιν εἰς ἄμυναν ἐχθρῶν. Ἐνδύσεται θώρακα, δικαιοσύνην, καὶ περιθήσεται κόρυθα, κρίσιν ἀνυπόκριτον. Λήψεται ἀσπίδα ἀκαταμάχητον, ὁσιότητα, ὄξυνεῖ δὲ ἀπότομον ὄργην εἰς ρομφαίαν· συνελεπολεμήσει αὐτῷ ὁ κόσμος ἐπὶ τοὺς παράφρονas. Πορεύσονται εὐστοχοὶ βολίδες ἀστραπῶν, καὶ ὡς ἀπὸ εὐκύκλου τόξου τῶν νεφῶν, ἐπὶ σκοπὸν ἀλοῦνται· καὶ ἐκ πετροβόλου θυμοῦ πλήρεις ριφήσονται χάλαζαι. Ἀγανακτήσει κατ' αὐτῶν ὕδωρ θαλάσσης, ποταμοὶ δὲ συγκλύσουσιν ἀποτόμως. Ἀντιστήσεται αὐτοῖς πνεῦμα δυνάμεως, καὶ ὡς λαῖλαψ ἐκλικμήσει αὐτούς. Καὶ ἐρημώσει πᾶσαν τὴν γῆν ἀνομία, καὶ ἡ κακοπραγία περι-

τρέψει θρόνους δυναστῶν. Ἀκούσατε οὖν Βασιλεῖς καὶ σύνετε· μάθετε δικασταὶ περάτων γῆς· ἐνωτίσασθε οἱ κρατοῦντες πλήθους, καὶ γεγαυρωμένοι ἐπὶ ὄχλοις Ἐθνῶν. Ὅτι ἐδόθη παρὰ Κυρίου ἡ κράτησις ὑμῖν, καὶ ἡ δυναστεία παρὰ Ὑψίστου.

Σοφίας Σολομῶντος τὸ Ἀνάγνωσμα.

(Κεφ. δ' 7).

**Δ**ίκαιος, εἰάν φθάσῃ τελευτῆσαι, ἐν ἀναπαύσει ἔσται. Γῆρας γὰρ τίμιον, οὐ τὸ πολυχρόνιον, οὐδὲ ἀριθμῶ ἐτῶν μεμέτρηται. Πολιὰ δὲ ἔστι φρόνησις ἀνθρώποις· καὶ ἡλικία γῆρας, βίος ἀκηλίδωτος. Εὐάρεστος Θεῶ γενόμενος, ἠγαπήθη, καὶ ζῶν μεταξὺ ἀμαρτωλῶν, μετετέθη. Ἠρπάγη, μὴ κακία ἀλλάξῃ σύνεσιν αὐτοῦ, ἢ δόλος ἀπατήσῃ ψυχὴν αὐτοῦ. Βασκανία γὰρ φαυλότητος ἀμαυροῖ τὰ καλά, καὶ ρεμβασμὸς ἐπιθυμίας μεταλλεύει νοῦν ἄκακον. Τελειωθείς ἐν ὀλίγῳ, ἐπλήρωσε χρόνους μακροῦς· ἀρεστὴ γὰρ ἦν Κυρίῳ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ· διὰ τοῦτο ἔσπευσεν ἐκ μέσου πονηρίας. Οἱ δὲ λαοὶ ἰδόντες, καὶ μὴ νοήσαντες, μηδὲ θέντες ἐπὶ διανοίᾳ τὸ τοιοῦτον, ὅτι χάρις καὶ ἔλεος ἐν τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ, καὶ ἐπισκοπὴ ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ.

Εἰς τὴν Λιτῆν. Ἰδιόμελα. Ἦχος α'.

**Η**γάλλετο πάλαι, τὸ Πηλούσιον ὄρος, σὲ οἰκιστὴν καὶ διδάσκαλον, καὶ φωστῆρα περιφανῆ, κεκτημένον παμμάκαρ· τὰς ἀριστείας γὰρ τοῦ βίου σου, καὶ τὸν λόγον τῆς χάριτος, τὸν ὡς δρόσον Ἀερμών, προΐόντα ἐκ χειλέων σου, ἀμέσως δεχόμενον, λογικὰ ἀπεδίδου βλαστήματα, κομῶντα θείοις καρποῖς, τῷ γεωργῷ τῶν ψυχῶν. Νῦν δὲ ἡμεῖς Θεοφόρε, τὸν σεπτὸν σου ἔχοντες ναόν, ὡς ἰατρεῖον πνευματικόν, ἐν αὐτῷ καταφεύγομεν, καὶ τὰ πρὸς σωτηρίαν αἰτήματα, διὰ σοῦ ἐκάστοτε λαμβάνομεν. Ἄλλ' ὦ Ἰσίδωρε Πάτερ, μετάδος καὶ



ἡμῖν ἐκ τοῦ καρποῦ τῶν ἀρετῶν σου, καὶ πρέσβευε ἀπαύστως, ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Ἦχος β'.

**Π**εριφανείας τοῦ βίου ἀλογήσας, περιουσία θείας ἀγάπης, προσωκειώθης Χριστῷ Ἰσίδωρε, τῇ καθαρᾷ πολιτεία σου· ἐν ὁσιότητι γὰρ καὶ δικαιοσύνη, καταγλαΐσας σεαυτόν, ἀγλάισμα Ὁσίων ὧφθης, καὶ ἐν Ἐκκλησίᾳ στόμα θεῖον, ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι, λαλοῦν καὶ φθεγγόμενον.

Ἦχος γ'.

**Τ**ῇ τῶν ἔργων σου λαμπρότητι, ὑπὲρ ἡλίου αὐγάς, τῇ οἰκουμένῃ ἐξέλαμψας Ἰσίδωρε· ἡ τοῦ Πνεύματος γὰρ ἔλλαμψις, τῇ καθαρᾷ σου καρδίᾳ σκηνώσασα, ἑσφόρον σε λαμπρόν, καὶ πυρσὸν ἀειφανῆ, τοῖς πᾶσι σε ἀνέδειξε· τῆς εὐσεβείας γὰρ τὸ φῶς, καὶ ἡθῶν τὴν εὐκοσμίαν, δαδουχεῖς τοῖς πέρασι· καὶ τῷ λόγῳ καρποφορῶν ἀεὶ τῷ Χριστῷ, πλείστους Κυρίῳ προσάγεις, ὡς οἰκονόμος τῆς χάριτος· ἧς καὶ ἡμᾶς μετασχεῖν ἀξίωσον, Πάτερ δεόμεθα.

Ἦχος δ'.

**Τ**ῶν ὑλικῶν φροντίδων, χωρίσας τὸν νοῦν, δι' ἄκρας ἡσυχίας Θεῷ ἠνώθης, καὶ τῆς ὑπὲρ λόγον θεωρίας, ἠξίωσαι Πάτερ· ἔξω κόσμου γὰρ καὶ σαρκός, ὑπὲρ τὰ ὁρώμενα ζῶν, τοῦ θείου κάλλους τὰ τεκμήρια, καὶ τῆς μελλούσης δόξης τὰς ἀπαρχάς, ὡς ἀληθῶς ἐθησαύρισας· ὅθεν Μοναστῶν τύπος ἐδείχθης, καὶ παιδευτῆς θεοειδῆς, καὶ ὁδηγὸς ἀσφαλῆς, πρὸς ἀρετὴν ἰθύνων τοὺς θεόφρονας, καὶ τῷ Σωτῆρι πρεσβεύων, σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Δόξα. Ἦχος β'.

**Τ**ίς ἐπαξίως ὑμνήσει, τῆς πολιτείας σου τὰ σκάμματα, Θεοφόρε Ἰσίδωρε; Σὺ γὰρ ὑπὲρ φύσιν ἡγωνίσω, ἀσκητικῶς νεκρώσας τὰ πάθη, καὶ τοῦ ἐχθροῦ

συντρίψας τὰς μηχανάς, ἀντιτυπία τῶν πόνων σου· ὅθεν θείων δωρεῶν ἠξιώθης, καὶ τῆς Τριάδος οἰκητήριον γέγονας, θεωθεὶς κατὰ μέθεξιν· καὶ πρὸς κοινωनीαν τῆς δωρεᾶς, διεγείρων ἅπαντας, ἐκάστῳ παρέχεις, τὰ πρὸς σωτηρίαν αἰτήματα, τῇ πρὸς Χριστὸν πρεσβείᾳ σου.

Καὶ νῦν. Ὁ αὐτὸς τῆς Ἑορτῆς.

**Ο** νῦν περ οἱ ἄνω λειτουργοὶ τρόμῳ λιτανεύουσι, κάτω νῦν ὁ Συμεὼν, ὑλικάϊς ἀγκάλαις δεχόμενος, τὸ Θεῖον τοῖς ἀνθρώποις ἐνοῦσθαι ἐκήρυττε· καὶ βροτὸν τὸν οὐράνιον Θεὸν ὀπτανόμενος, ἀναχωρῶν τῶν ἐπὶ γῆς, χαρμονικῶς ἀνέκραζεν· Ὁ τοῖς ἐν σκότει τὸ ἀνέσπερον φῶς ἀποκαλύπτων, Κύριε δόξα σοι...

Ἦ τὸ Θεοτόκιον, Τὴν πᾶσαν ἐλπίδα μου...,  
(ἐὰν ἐγένετο ἡ ἀπόδοσις τῆς Ἑορτῆς).

Εἰς τὸν Στίχον Στιχηρὰ Προσόμοια.

Ἦχος πλ. α'. Χαίροις ἀσκητικῶν.

**Χ**αίροις τῶν Μοναστῶν καλλονή, στηλογραφία ἀρετῶν θεοτύπων· τὸ στόμα τῆς ἀληθείας, ὁ τῆς σοφίας πυρσός, δαδουχῶν τοῖς πᾶσι φῶς τὸ ἄδυτον· δοχεῖον ὑπέρλαμπρον, ἐπιπνοίας τοῦ Πνεύματος, τῆς ἀπαθείας, τὸ εὐῶδες κειμήλιον, λύρα εὐσημος, διδαγμάτων τῆς χάριτος· ὄργανον τὸ θεόπνευστον, ἡθῶν τελειότητος, φωστήρ ὁ πᾶσιν ἐκλάμπτων, μαρμαρυγὰς βίου κρείττονος, Ἰσίδωρε Πάτερ, ὁ αἰτούμενος τῷ κόσμῳ, τὸ μέγα ἔλεος.

Στίχ. Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος...

**Χ**αίροις ἀσκητικῆς ἀγωγῆς, ὑφηγητῆς καὶ παιδευτῆς καὶ διδάσκαλος· ὁ λάμψας ἐν Πηλουσίῳ, τῇ ἐναρέτῳ ζωῇ, καὶ φιλοσοφίας ἀπαυγάσμασιν· ἐντεῦθεν αἰδέσιμος, καὶ δημόταις καὶ ἄρχουσι, καὶ βασιλεῦσιν,



ἐπιστήμη τῶν λόγων σου, καὶ τῆς γνώσεως, τῆς ἐνθέου τῆ χάριτι, ὠφθης καὶ ἐξεπαίδευσας, τοὺς πάντας Ἰσίδωρε, φρονεῖν σωφρόνως καὶ πράττειν, τὰ τῷ Κυρίῳ εὐάρεστα. Ὡ πρόσβευε Πάτερ, ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν δοθῆναι, τὸ μέγα ἔλεος.

Στίχ. Μακάριος ἀνὴρ ὁ φοβούμενος...

**Β**ίον ἀγγελικὸν διελθὼν, φωτὸς τοῦ θείου κοινωνὸς ἐξηρημάτισας, καθάρας ψυχὴν καὶ σῶμα, τῆς τῶν παθῶν μετοχῆς, τῷ τῆς ἀπαθείας Πάτερ ἔρωτι· Χριστοῦ γὰρ τοῖς ἴχνεσιν, ἀκλινῶς ὡς ἐβάδισας, αὐτοῦ τῆς δόξης, μετὰ τέλος ἠξίωσαι, καὶ συνόμιλος, τῶν Ἀγγέλων γεγένησαι, ἔνθα συναγαλλόμενος, Ἰσίδωρε Ὅσιε, ὑπὲρ τῶν πίστει τελούντων, τὴν παναοίδιμον μνήμην σου, Χριστὸν ἐκδυσώπει, ὡς ἂν εὐρωμεν εἰρήνην, καὶ θεῖον ἔλεος.

Δόξα. Ἦχος πλ. δ'.

**Α**γγελικῶς πολιτευσάμενος, τῆς κεκρυμμένης ἐν Χριστῷ ζωῆς, τὰς ἀξίας ὑπεμφαίνεις, Ἰσίδωρε Ὅσιε· τῇ ἀποθέσει γὰρ τῶν ἐν κόσμῳ, ἐγκράτειαν σύντονον, ἡσυχίαν νοός, γλῶσσαν θεηγόρον, καὶ σοφίας χῆμα, ὡς ἀληθῶς ἐπλούτησας, εἰς περιποίησιν πιστῶν· τῷ γὰρ θείῳ θελήματι, πάντα τὰ σὰ διήγαγες. Καὶ νῦν τῆς αἰωνίου ζωῆς λαβόμενος, ἀδιαλείπτως ἰκέτευε, ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Καὶ νῦν. Ὁ αὐτὸς τῆς Ἑορτῆς.

**Ο** τοῖς Χερουβὶμ ἐποχοῦμενος, καὶ ὑμνούμενος ὑπὸ τῶν Σεραφίμ, σήμερον τῷ θείῳ ἱερῷ, κατὰ νόμον προσφερόμενος, πρεσβυτικαῖς ἐνθρονίζεται ἀγκάλαις· καὶ ὑπὸ Ἰωσήφ εἰσδέχεται δῶρα θεοπρεπῶς, ὡς ζευγὸς τρυγόνων, τὴν ἀμίαντον Ἐκκλησίαν, καὶ τῶν ἐθνῶν τὸν νεόλεκτον λαόν· περιστερῶν δὲ δύο νεοσσούς, ὡς ἀρχηγὸς Παλαιᾶς τε καὶ Καινῆς, τοῦ πρὸς αὐτὸν χρησμοῦ δὲ Συμεῶν, τὸ πέρασ δεξάμενος, εὐλογῶν τὴν

Παρθένον, Θεοτόκον Μαρίαν, τὰ τοῦ πάθους σύμβολα, τοῦ ἐξ αὐτῆς προηγόρευσε· καὶ παρ' αὐτοῦ ἐξαιτεῖται, τὴν ἀπόλυσιν βοῶν· Νῦν ἀπολύεις με Δέσποτα, καθὼς προεπηγγείλω μοι· ὅτι εἶδόν σε τὸ προαιώνιον φῶς, καὶ Σωτῆρα Κύριον, τοῦ χριστωνύμου λαοῦ.

Ἦ τὸ Θεοτοκίον, Ἀνύμφευτε Παρθένε...,  
(ἐὰν ἐγένετο ἡ ἀπόδοσις τῆς Ἑορτῆς).

Νῦν ἀπολύεις, τὸ Τρισάγιον καὶ τὸ Ἀπολυτίκιον.

Ἦχος δ'. Ταχὺ προκατάλαβε.

**Σ**οφία κοσμούμενος, παντοδαπεῖ εὐκλεῶς, τοῖς λόγοις ἐκόσμησας, τὴν Ἐκκλησίαν Χριστοῦ, Ἰσίδωρε Ὁσιε· σὺ γὰρ δι' ἐγκρατείας, σεαυτὸν ἐκκαθάρας, πράξει καὶ θεωρία, διαλάμπεις ἐν κόσμῳ, δι' ὧν μυσταγωγούμεθα, Πάτερ τὰ κρείττονα.

Καὶ τὸ τῆς Ἑορτῆς. Ἦχος α'.

**Χ**αῖρε Κεχαριτωμένη Θεοτόκε Παρθένε· ἐκ σοῦ γὰρ ἀνέτειλεν ὁ Ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, φωτίζων τοὺς ἐν σκότει. Εὐφραίνου καὶ σὺ Πρεσβύτα δίκαιε, δεξάμενος ἐν ἀγκάλαις τὸν ἐλευθερωτὴν τῶν ψυχῶν ἡμῶν, χαριζόμενον ἡμῖν καὶ τὴν Ἀνάστασιν.

Ἦ τὸ Θεοτοκίον, Τὸ ἀπ' αἰῶνος ἀπόκρυφον...,  
(ἐὰν ἐγένετο ἡ ἀπόδοσις τῆς Ἑορτῆς).

Ἀπόλυσις



ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΡΘΟΝ

Μετὰ τὴν α' Στιχολογίαν, Κάθισμα.

Ἦχος α'. Χορὸς Ἀγγελικός.

**Λ**αμπρύνας τὴν ψυχὴν, ἀρετῶν ταῖς ιδέαις, πολύ-  
φωτος ἀστήρ, ἐν τῷ κόσμῳ ἐδείχθης, Ἰσίδωρε  
ἽΟσιε, τῶν Ὁσίων ἀγλάϊσμα, καὶ κατηύγασας, τῶν  
εὐσεβῶν τὰς καρδίας, ταῖς ἐλλάμψεσι, τῶν ἱερῶν σου  
ρημάτων, διό σε γεραίρομεν.

Καὶ τὸ τῆς Ἑορτῆς.

**Ο**ὢν σὺν τῷ Πατρὶ, ἐπὶ θρόνου ἀγίου, ἐλθὼν ἐπὶ τῆς  
γῆς, ἐκ Παρθένου ἐτέχθη, καὶ βρέφος ἐγένετο, χρό-  
νοις ὧν ἀπερίγραπτος· ὃν δεξάμενος, ὁ Συμεὼν ἐν  
ἀγκάλαις, χαίρων ἔλεγε· Νῦν ἀπολύεις Οἰκτίρμον, εὐ-  
φράνας τὸν δοῦλόν σου.

Ἦ τὸ ἐξῆς Θεοτοκίον, (ἐὰν ἐγένετο ἡ ἀπόδοσις τῆς  
Ἑορτῆς).

**Α**σπόρως ἐν γαστρὶ, τὸν Θεὸν συλλαβοῦσα, καὶ τέ-  
ξασα αὐτόν, μετὰ σώματος κόρη, Παρθένοσ διέ-  
μεινας, ὡσπερ ἦς καὶ τὸ πρότερον· ὧ θαυμάτων σου !  
ὦ μεγαλείων ἀρρήτων ! ὅτι ἔσχηκας, ἐν ταῖς ἀχράντοις  
χερσί σου, τὸν πάντων Δεσπόζοντα.

Μετὰ τὴν β' Στιχολογίαν, Κάθισμα.

Ἦχος δ'. Ταχὺ προκατάλαβε.

**Σ**αρκὸς τὴν εὐπάθειαν, καταλιπὼν νουνεχῶς, ἀγῶσιν  
ἀσκήσεως, τῷ ἐπὶ πάντων Θεῷ, ὁσίως ἐλάτρευσας·  
ὄφθης ἐν Πηλουσίῳ, οὐρανόφωτος στῦλος, κόσμῳ δὲ  
διαυγάζεις, τὴν ἡθῶν εὐκοσμίαν, παθῶν Πάτερ Ἰσί-  
δωρε, ἡμᾶς ἐκλυτρούμενος.

Καὶ τὸ τῆς Ἑορτῆς.

**Σ**αρκὶ νηπιάσαντα, ἐξ ἀπειράνδρου Μητρός, χερσὶ γηραλέαις σου, ἀγκαλισθεὶς Συμεών, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν, ἔλαβες τῆς ἐξόδου, τὴν ἀπόφασιν δόξης· εἴληφας τῶν θαυμάτων, τὴν ἀέναον χάριν· διό σε ἀξιοχρέως, πάντες δοξάζομεν.

Ἦ τὸ παρὸν Θεοτοκίον, (ἐὰν ἐγένετο ἡ ἀπόδοσις τῆς Ἑορτῆς).

**Σ**αρκὸς ὁμοιώματι, ἐκ τῶν αἱμάτων τῶν σῶν, κήσασα Ἀχραντε, τὸν ἐπὶ πάντων Θεόν, ὡς μόνος ἐπίσταται, ὥφθης τῶν πεπτωκότων, ἐπανόρθωσις Κόρη, πύλη δὲ σωτηρίας, τοῖς ἀνθρώποις ἐγένου· διό σε Θεοτόκε, συμφώνως δοξάζομεν.

Μετὰ τὸν Πολυέλεον, Κάθισμα.

Ἦχος δ'. Κατεπλάγη Ἰωσήφ.

**Κ**αθαρθεὶς ἐκ τῶν παθῶν, δι' ἐμμελείας ἀρετῶν, ἀνεδείχθης ἀληθῶς, ὄργανον θεῖον καὶ σεπτόν, τῆς ἀπαθείας Ἰσίδωρε Θεοφόρε, ρήμασι σοφοῖς, διατυπούμενος, βίου καθαροῦ, πᾶσι τὰς χάριτας, δι' ὧν ἐν κόσμῳ φῶς ἐχρημάτισας, καὶ ἄλας θεῖον ὡς γέγραπται. Ἀλλὰ μὴ παύσῃ, Χριστῶ πρεσβεύων, ὑπὲρ ἡμῶν τῶν σὲ τιμώντων.

Καὶ τὸ τῆς Ἑορτῆς.

**Ν**ηπιάζει δι' ἐμέ, ὁ παλαιὸς τῶν ἡμερῶν, καθαρσίῳν κοινωνοῦ, ὁ καθαρῶτατος Θεός, ἵνα τὴν σάρκα πιστώσῃ μου τὴν ἐκ Παρθένου. Καὶ ταῦτα Συμεών, μυσταγωγούμενος, ἐπέγνω τὸν αὐτόν, Θεὸν φανέντα σαρκί· καὶ ὡς ζωὴν ἠσπάζετο, καὶ χαίρων, πρεσβυτικῶς ἀνεκραύγαζεν· Ἀπόλυσόν με· σὲ γὰρ κατεῖδον, τὴν ζωὴν τῶν ἀπάντων.

Ἦ τὸ κάτωθι Θεοτοκίον, (ἐὰν ἐγένετο ἡ ἀπόδοσις τῆς Ἑορτῆς).



**Τ**ίς ὑμνήσει ἀληθῶς, τὰ μεγαλειῶνά σου Ἀγνή; ὅτι ἔτεκες ἡμῖν, τὸν Ὑπερούσιον Θεόν, ἣ ποῖον στόμα αἰνέσει σου τὰς ὑψώσεις; ξένα γὰρ τὰ σά, καὶ ἀκατάληπτα, ἀλλ' ὡς συμπαθῆς, ἡμῶν τὰ ἄσματα, οἷάπερ δύο λεπτὰ θεόδεκτα, δέξαι Παρθένε καὶ βράβευσον, λύσιν πταισμάτων, καὶ σωτηρίαν, τῇ μητρικῇ παρρησίᾳ σου.

Τὸ α' ἀντίφωνον τοῦ δ' ἤχου καὶ τὸ Προκείμενον.  
Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τοῦ Ὁσίου αὐτοῦ.

Στίχ. Τί ἀνταποδώσωμεν τῷ Κυρίῳ...

Εὐαγγέλιον τοῦ Ἀγίου Ἀντωνίου.

Ὁ Ν'. Δόξα. Ταῖς τοῦ σοῦ Ὁσίου...

Καὶ νῦν. Ταῖς τῆς Θεοτόκου...

Ἰδιόμελον. Ἦχος πλ. β'.

Στίχ. Ἐλέησόν με ὁ Θεός...

**Ι**σίδωρε Ὅσιε, σὺ τὴν θύραθεν σοφίαν, ἐπιμελῶς παιδευθεὶς, ἀμέμπτῳ βίῳ, τὸν Θεὸν ἐδόξασας· ὅτι αὐτὸς τῆς σοφίας ὁδηγὸς ἐστὶ, καὶ τῶν καλῶν χορηγός· ἅπαν γὰρ νόημα αὐτῆς, εἰς ὑπακοὴν Χριστοῦ ἠχημαλώτευσας· καὶ τῆς θεοσοφίας ὑποφήτης γεγονώς, λόγον ἀγαθὸν διδασκαλίας, ἐκ καρδίας Δαβιτικῶς ἐξηρεύξω. Καὶ νῦν τῆς ἀνω δόξης τρυφῶν, παθῶν ἀδοξίας ἡμᾶς ρύου, ταῖς πρὸς Θεὸν πρεσβείαις σου.

Εἶτα λέγομεν τὸν Κανόνα τῆς Ἑορτῆς, καὶ τοῦ Ἀγίου τοῦτον, οὗ ἡ Ἀκροστιχίς·

Σὲ τῶν Μοναστῶν τὸ κλέος μέλπω Πάτερ.

Ποίημα Θεοφάνους.

ᾠδὴ α'. Ἦχος πλ. β'. Ὁ Εἰρμός.

«**Ω**ς ἐν ἠπιέρῳ πεζεύσας ὁ Ἰσραήλ, ἐν ἀβύσσῳ ἴχνησι, τὸν διώκτην Φαραώ, καθορῶν ποντούμενον Θεῷ, ἐπινίκιον ᾠδὴν, ἐβόα ἄσωμεν».

**Σ**υντετριμμένης καρδίας τὸν στεναγμὸν, ἐπακούσας Δέσποτα, τῆς ψυχῆς μου τὴν δεινὴν, συντριβὴν θεράπευσον εὐχαῖς, τοῦ Ὁσίου σου Χριστὸς ὡς παντοδύναμος.

**Ε**πιβάς θεοσόφως τῆς πρακτικῆς, ἀρετῆς Ἰσίδωρε, θεωρίας ἀκραιφνοῦς, τὴν τερπνὴν ἐμφάνειαν Θεῶ, ὁμιλῶν διαπαντὸς σαφῶς ἐπλούτισας.

**Τ**ῶ τῆς σοφίας κρατῆρι προσαγαγών, τὸ σὸν στόμα πάνσοφε, τῶν ἐκεῖθεν δωρεῶν, τὴν ροὴν ἐξήντησας Θεῶ, ἐπινίκιον ὠδὴν ἀνακρουόμενος.

Θεοτοκίον.

**Ω**ς ἐπὶ κούφης νεφέλης ὁ Πλαστοουργός, ἐπὶ σοὶ ἐλήλυθε, καθελεῖν ὡς δυνατός, τὰ Αἰγύπτου Δέσποινα ἀγνή, χειροποίητα Χριστὸς ὡς παντοδύναμος.

ᾠδὴ γ'. Ὁ Εἰρμός.

«**Ο**ὐκ ἔστιν Ἅγιος ὡς σύ, Κύριε ὁ Θεός μου, ὁ ὑψώσας τὸ κέρασ, τῶν πῖσ τῶν σου ἀγαθέ, καὶ στερεώσας ἡμᾶς, ἐν τῇ πέτρᾳ τῆς ὁμολογίας σου».

**Ν**οὸς ὀξύτητι σαφῶς, τὴν τῶν ὄντων ἀθρήσας, παναίιδιμε φύσιν, δι' αὐτῆς τὴν ἀρχικὴν, αἰτίαν ὡς καθαρός, Θεολόγος ἀπλανῶς κατέλαβες.

**Μ**ελέτην θέμενος τρανῶς, τοῦ θανάτου τὸν βίον, Θεοφόρε τρισμάκαρ, τῶν παθῶν τὰς ὑλικὰς, ἐνέκρωσας ἀφορμάς, ἀπαθείας συσχεθεὶς τῶ ἔρωτι.

**Ο**πίσω χαίρων τοῦ Χριστοῦ, τὸν σταυρόν σου βαστάσας, ἠκολούθησας Πάτερ, ἐν ἀσκήσει καρτερᾷ, καὶ τούτῳ ὡς δυνατόν, ὁμοιωθῆς βίου καθαρότητι.

Θεοτοκίον.

**Ν**ομίμων φύσεως ἐκτός, τὸν Δεσπότην τεκοῦσα, Θεοτόκε Παρθένε, τῆς πάλαι παρακοῆς, διέλυσας τὴν ἀράν, εὐλογίας τὴν πηγὴν βλυστάνουσα.



Κάθισμα τοῦ Ἁγίου.

Ἦχος γ'. Θείας πίστεως.

**Β**ίβλος γνώσεως, διδασκαλίας, πλούτῳ πίστεως, συν-  
τεταγμένη, τῷ πανάγνῳ ἀνεδείχθης ἐν Πνεύματι,  
ἀνακαλύπτων τὰ θεῖα τοῖς χρήζουσι, καὶ τὴν ζωὴν θη-  
σαυρίζων τοῖς θέλουσι. Πάτερ Ὁσιε, Χριστὸν τὸν Θεὸν  
ικέτευε, δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Δόξα. Καὶ νῦν. Τῆς Ἑορτῆς.

Ἦχος πλ. δ'. Ἀνέστης ἐκ νεκρῶν.

**Ε**'τέχθης ἐκ Μητρός, ὁ προἀναρχος Λόγος, προσή-  
χθης τῷ ναῶ, ἀκατάληπτος μένων. Χαίρων δὲ ὁ  
Πρεσβύτες, ἐν ταῖς ἀγκάλαις σε ὑπεδέξατο, κράζων·  
Νῦν ἀπολύεις, ὃν ἐπεσκέψω κατὰ τὸ ρῆμά σου, ὁ εὐ-  
δοκήσας σῶσαι ὡς Θεός, τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων.

ᾠδὴ δ'. Ὁ Εἰρμός.

«**Χ**ριστός μου δύναμις, Θεὸς καὶ Κύριος, ἡ σεπτὴ  
Ἐκκλησία θεοπρεπῶς, μέλπει ἀνακράζουσα· Ἐκ  
διανοίας καθαρᾶς, ἐν Κυρίῳ ἐορτάζουσα».

**Α**'φθόνως Ὁσιε, Χριστῷ πειθόμενος, τὸν δοθέντα  
σοι πλοῦτον ὡς εὐπειθής, δοῦλος διαδέδωκας, καὶ  
τῆς ἀφράστου σε χαρᾶς, ὁ Δεσπότης κατηξίωσε.

**Σ**οφίας πέλαγος, διανηξάμενος, τὸν καλὸν μαργα-  
ρίτην ὡς ἀγαθός, ἔμπορος ἐκέρδησας, καὶ τοῦτον  
μόνον θησαυρόν, ἀδαπάνητον ἐπλούτησας.

**Τ**ῷ θείῳ Πνεύματι, καταλαμπόμενος, τὰς ἀκτῖνας  
τῶν λόγων ἡλιακῶς, πᾶσιν ἐξαπέστειλας, τῆς σω-  
τηρίας τῶν πιστῶν, θεοφάντορ ὀρεγόμενος.

Θεοτοκίον.

**Ω**'ς ὄντως ἀφθεγκτα, καὶ ἀκατάληπτα, τὰ τῆς σῆς  
Θεοτόκε θεοπρεποῦς, πέφυκε κυήσεως, τοῖς ἐπὶ γῆς  
καὶ οὐρανοῦ, ἀειπάρθενε Μυστήρια.

᾿Ωδὴ ε΄. ᾿Ο Εἰρμός.

«**Τ**ῷ θείῳ φέγγει σου ἀγαθέ, τὰς τῶν ὀρθριζόντων σοι ψυχάς, πόθῳ καταύγασον δέομαι, σὲ εἰδέναι Λόγε Θεοῦ, τὸν ὄντως Θεόν, ἐκ ζόφου τῶν πταισμάτων ἀνακαλούμενον».

**Ν**εκρώσει πάνσοφε τῶν παθῶν, ἔξω γεγονώς καὶ τῆς σαρκός, πόθῳ Θεῷ προσωμίλησας, τῷ καθαρῶτάτῳ καὶ λαμπροτάτῳ φωτί, καὶ μόνην ἀπαιτοῦντι τὴν καθαρότητα.

**Τ**ῷ θείῳ φέγγει σου ᾿Αγαθέ, νῦν ὁ Θεοφόρος ἀγαθθεῖς, στῦλος ὀλόφωτος γέγονε, πᾶσι πέμπων θείου φωτός, τὰς θείας αὐγὰς, καὶ ζόφον τῆς ἀγνοίας ἀποσειόμενος.

**Ο** ἰθέλων πάντας ὡς ἀγαθός, πάνσοφε σωθῆναι ποδηγόν, τοῖς πλανωμένοις σε ἔδειξε, πολλοὺς ἐπιστρέφειν πρὸς σωτηρίας ὁδόν, ᾿Ισίδωρε τρισμάκαρ, Πάτερ πανόλβιε.

Θεοτοκίον.

**Κ**υρίως στόματι καὶ ψυχῇ, Δέσποινα τοῦ κόσμου ἀγαθή, ὁμολογῶ σε πανάμωμε, σεσωματωμένον Θεὸν τεκοῦσαν ᾿Αγνή, καὶ βίου σε προστάτιν πίστει προβάλλομαι.

᾿Ωδὴ ς΄. ᾿Ο Εἰρμός.

«**Τ**οῦ βίου τὴν θάλασσαν, ὑψουμένην καθορῶν, τῶν πειρασμῶν τῷ κλύδωνι, τῷ εὐδίῳ λιμένι σου προσδραμών, βοῶ σοι ᾿Ανάγαγε, ἐκ φθορᾶς τὴν ζωὴν μου Πολυέλεε».

**Λ**ογίῳ τῶν κρίσεων, κοσμηθεὶς ὡς Ἱερεὺς, λογιστικῶς ἐδίκασας, Θεοφόρε καὶ σώματι καὶ ψυχῇ, τὸ χεῖρον τῷ κρείττονι, ὑποτάξας ἐμφρόνως ἀξιάγαστε.



**Ε**ὐτόνως τὴν Αἴγυπτον, τῶν παθῶν καὶ τῆς τρυφῆς, σὺ Μοναστῶν τὸ καύχημα, τῆς ἐγκρατείας ἐνδοξε ταῖς πληγαῖς, ἐτάζων ἐμάστιξας, τοῖς πιστοῖς ὁμαλίζων τὴν διάβασιν.

Θεοτοκίον.

**Ο** φέρων τὰ σύμπαντα, δυναστεία Θεϊκῆ, καὶ συκρατῶν ὡς εὐσπλαγγνος, σαῖς ἀγκάλαις Πανάμωμε σαρκωθείς, ὡς βρέφος βαστάζεται, ὁ Πατὴρ κατ' οὐσίαν συναΐδιος.

Κοντάκιον. Ἦχος δ'. Ἐπεφάνης σήμερον.

**Ε**ὐσφόρον ἄλλον σε ἢ Ἐκκλησία, εὐραμένη ἐνδοξε, ταῖς τῶν σῶν λόγων ἀστραπαῖς, λαμπруνομένη κραυγάζει σοι· χαίροις παμμάκαρ Ἰσίδωρε Ὅσιε.

Ὁ Οἶκος.

**Φ**οῖνιξ ὑπάρχων εὐκαρπος, ἀμφιλαφοῦς παιδείας, ἠνθησας Πάτερ μυστικῶς, τῆς ἄνω βασιλείας, καρποφορίαν λογικὴν, ὡς ψυχοτρόφον γλυκασμόν, καὶ πλοῦτον ἀφθαρσίας· σὺ γὰρ πάντα καταλιπὼν, περιφάνειαν γένους, εὐδοξίαν γειρᾶν, καὶ πᾶσαν φθαρτῶν κοινωνίαν, ἠκολούθησας Χριστῷ, ἐν ταπεινώσει πολλῇ, καὶ ἀσκήσει θεοειδεῖ, καὶ πόνοις ἐγκρατείας· διὸ ἀνεπτέρωθης πρὸς θεωρίας θείας κάλλος ἀμήχανον, καὶ κόσμῳ περιφανῆς ἐγένου καὶ περίπυστος, καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἔργῳ καὶ λόγῳ διδάσκαλος. Ἦτις σεμνουμένη τῇ δόξῃ σου βοᾷ σοι· χαίροις παμμάκαρ Ἰσίδωρε Ὅσιε.

Συναξάριον.

Τῇ Δ' τοῦ αὐτοῦ μηνός, Μνήμη τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Ἰσιδώρου τοῦ Πηλουσιώτου.

Στίχοι.

Πηλουσιῶτα, χαῖρε, χαῖρε, πολλά μοι,  
Τὸν πηλὸν ἐκδύς, καὶ χαρᾶς τυχὼν ξένης.  
Ἐν δ' Ἰσιδώρον ἔθεντο τετάρτη σήματι λυγρῷ.

**Ο**ὗτος ὁ Ἅγιος, Αἰγύπτιος ὑπάρχων τὸ γένος, εὐγενῶν καὶ Θεοφιλῶν γονέων υἱὸς ἐγνωρίζετο, συγγενῆς τε ὦν Θεοφίλου καὶ Κυρίλλου, τῶν τῆς Ἀλεξανδρέων Ἐκκλησίας Ἐπισκόπων. Οὗτος, γράμμασι τῆς θείας σοφίας καὶ τῆς ἐξω εἰς ἄκρον ἐξησηκημένος, πάμπολλα συγγράμματα, λόγου καὶ μνήμης ἄξια, τοῖς φιλομαθέσι κατατέλλοιπε. Καταλιπὼν γὰρ παντοῖον πλοῦτον, γένος λαμπρὸν, εὐδαιμονίαν βίου, καταλαμβάνει τὸ Πηλούσιον ὄρος, καὶ τὸν μοναδικὸν ὑπέρχεται βίον.

Ἐκεῖ σχολάζων, καὶ τῷ Θεῷ ἐντυγχάνων, ἅπασαν τὴν οἰκουμένην τοῖς θείοις αὐτοῦ λόγοις διδάσκων ἐφώτιζε, τοὺς ἀμαρτάνοντας ἐπιστρέφων, τοὺς κατορθοῦντας ἐπιστηρίζων, τοὺς ἀπειθοῦντας, τῷ τμητικῷ τῶν θείων ἐλέγχων, πρὸς τὴν ἀρετὴν διεγείρων· ἀλλὰ καὶ Βασιλεῖς πρὸς τὸ τῆς οἰκουμένης συμφέρον ὑπομνήσκων καὶ νοουθετῶν, καὶ ἀπλῶς πᾶσι τοῖς αὐτὸν ἐρωτῶσι τὰς τῆς Θείας Γραφῆς ῥήσεις σοφώτατα ἐρμηνεύων. Λέγεται δὲ εἶναι τὰς τούτου Ἐπιστολάς ὡσεὶ χιλιάδας δέκα. Οὕτω γοῦν ἄριστα βιώσας, καὶ κατὰ Θεὸν πολιτευσάμενος, ἐν γῆρα βαθεῖ καταλύει τὸν βίον.

Ταῖς αὐτοῦ ἀγίαις πρεσβείαις, ὁ Θεὸς ἐλέησον ἡμᾶς. Ἀμήν.

ᾠδὴ ζ'. Ὁ Εἰρμός.

«**Δ**ροσοβόλον μὲν τὴν κάμινον εἰργάσατο, Ἄγγελος τοῖς ὁσίοις Παισί· τοὺς Χαλδαίους δὲ κατεφλέγον, πρόσταγμα Θεοῦ, τὸν τύραννον ἔπεισε βοᾶν· Εὐλογητὸς εἶ ὁ Θεός, ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν».

**Σ**τερεώματι τῆς πίστεως ἐνέθετο, καθάπερ Πάτερ ἡλίον, ὁ Δεσπότης σε καταλάμπειν, φέγγει νοητῷ, ψυχὰς τῶν βοώντων ἐκτενῶς· Εὐλογητὸς εἶ ὁ Θεός, ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

**Μ**ολυσμοὺς σαρκὸς καὶ πνεύματος ἀπέπλυνας, μάκαρ δακρύων χεύμασι· καὶ γενόμενος Θεοφόρε, φῶς τοῖς ἐπὶ γῆς, τοὺς πάντας ἐδίδαξας βοᾶν· Εὐλογητὸς εἶ ὁ Θεός, ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.



Θεοτοκίον.

**Ε**πί ἄσειστον κρηπίδα ὄντες πίστεως, σὲ Θεομῆτορ ἄχραντε, ὁμολογοῦμεν Θεοτόκον· Λόγον γὰρ Θεοῦ, ἀσπύρωσ ἐγέννησας σεμνή. Εὐλογημένος ὁ καρπός, τῆς σῆς κοιλίας Ἀγνή.

᾿Ωδὴ η΄. ᾿Ο Εἰρμός.

«**Ε**κ φλογός τοῖς ᾿Οσίοις δρόσον ἐπήγασας, καὶ Δικαίου θυσίαν ὕδατι ἔφλεξας· ἅπαντα γὰρ δρᾶς Χριστέ, μόνῳ τῷ βούλεσθαι· σὲ ὑπερυψοῦμεν, εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας».

**Λ**ογικὴν ὡς θυσίαν πάντα τὸν βίον σου, εἰς ὁσμὴν εὐωδίας Πάτερ προσήγαγες, τῷ ἐπὶ Σταυροῦ κρεμασθέντι Χριστῷ τῷ Θεῷ, ὃν ὑπερυψοῦμεν, εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

**Π**λεονάζεις τὸν πλοῦτον καὶ μετὰ θάνατον, τοὺς ἐμψύχους σου λόγους ὥσπερ πολῦτιμον, πᾶσι τοῖς πιστοῖς κληροδοσίαν λιπών, τοῖς ὑπερυψοῦσι, Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

**Ω**ραϊώθης παμμάκαρ κάλλει τῶν λόγων σου· τοῦ ᾿Αγίου γὰρ ὄφθης Πνεύματος κάλαμος, γράφων εὐσεβῶς, τούτου γινῶσιν τὴν ἔνθεον, τοῖς ὑπερυψοῦσι, Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

Θεοτοκίον.

**Π**ρὸς τὴν σὴν καταφεύγω σκέπην Πανάμωμε, καὶ προστάτιν ζωῆς μου τανῦν προβάλλομαι, σὲ τὴν ὑπὲρ νοῦν, Θεὸν Λόγον κυήσασαν· ὃν ὑπερυψοῦμεν, εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας.

᾿Ωδὴ θ΄. ᾿Ο Εἰρμός.

«**Θ**εὸν ἀνθρώποις ἰδεῖν ἀδύνατον, ὃν οὐ τολμᾷ Ἀγγέλων ἀτενίσαι τὰ τάγματα· διὰ σοῦ δὲ πάναγνε ὠράθη βροτοῖς, Λόγος σεσαρκωμένος· ὃν μεγαλύνοντες, σὺν ταῖς οὐρανίαις, στρατιαῖς σὲ μακαρίζομεν».

**Α**'κτίς καθάπερ φωτὸς ἐνήστραψε, σοῦ τῆ ψυχῆ τῆς χάριτος ὁ λόγος πανόλβιε· διὰ σοῦ δὲ πᾶσα ἡ γῆ πεπλήρωται, τούτου τῆς λαμπηδόνος· ἧς οἱ μετέχοντες, τὸν τῆς σῆς σοφίας θησαυρόν, Πάτερ θαυμάζομεν.

**Τ**ρισὶ προσώποις μονάδα φύσεως, τοῖς πατρικοῖς ἐπόμενος θεόφρον διδάγμασι, θεοφρόνως προσκυνεῖν ἐδίδαξας, σέβειν θεολογοῦντας, ἄκτιστον ἀναρχον, πᾶσι τοῖς πιστοῖς, τὸν φωτισμὸν ἀναπηγάζουσαν.

**Ε**ὐρών τῶν πόνων τῶν σῶν τὰ ἔπαθλα, ἐν οὐρανοῖς ζωῆς ἀτελευτήτου λαβόμενος, τοῖς ὑμνοῦσι πάνσοφῃ τὴν μνήμην σου, αἰτήσαι σωτηρίαν, μάκαρ Ἰσίδωρε, θρόνῳ τοῦ Σωτῆρος, μετ' Ἀγγέλων παριστάμενος.

#### Θεοτοκίον.

**Ρ**ευστὴν ὁ Λόγος Θεοῦ ὁ ἄρρευστος, μορφὴν λαβὼν ἀνθρώπους ἀφθαρσίαν ἐνέδυσεν, εὐδοκίᾳ πατρικῆ σκηνώσας ἐν σοί, τῆ κεχαριτωμένη· ὅθεν Πανάκραντε, σὺν ταῖς οὐρανίαις, στρατιαῖς σὲ μεγαλύνομεν.

Ἐξαποστειλάριον. Γυναῖκες ἀκουτίσθητε.

**Ι**δρῶσι τῆς ἀσκήσεως, παθῶν τὴν φλόγα ἔσβεσας, καὶ ἀπαθείας πρὸς ὕψος, ἀναδραμὼν Θεοφόρε, τῷ τοῦ Χριστοῦ νῦν βήματι, παρέστῃς ἀγασλλόμενος, ὑπὲρ ἡμῶν δεόμενος, Ἰσίδωρε τῶν τελούντων, τὴν παναγίαν σου μνήμην.

Καὶ τὸ τῆς Ἑορτῆς, ὅμοιον.

**Ε**'κ σοῦ Θεογεννήτρια, ὁ Κτίστης οὐρανοῦ καὶ γῆς, τεχθεὶς ἀφράστως ὡς οἶδεν, ἐν τῷ ναῷ νῦν ὡς βρέφος, εἰσήχθη ἐπωλένιος· ὃν Συμεὼν δεξάμενος, Θεὸς ὑπάρχεις Δέσποτα, Σωτὴρ καὶ ρύστης ἐβόα, βροτῶν τοῦ γένους Χριστέ μου.



Ἡ τὸ ἐξῆς Θεοτοκίον, ὅμοιον (εἰάν ἐγένετο ἢ ἀπόδοσις τῆς Ἑορτῆς).

**Θ**εὸν ἀφράστως τέτοκας, δι' εὐσπλαγγίαν λύσαντα, τὴν τοῦ Ἀδάμ ἀμαρτίαν, θεογεννητορ Μαρία, καὶ εὐφροσύνης ἔπλησας, τὴν γῆν καὶ τὰ οὐράνια, τῇ σῆ κυήσει Ἀχραντεῖ διό σοι πάντες τὸ χαῖρε, χαρμονικῶς ἐκβοῶμεν.

Εἰς τοὺς Αἵνους.

Ἰστῶμεν στίχους δ' καὶ ψάλλομεν τὰ ἐξῆς Προσόμοια τοῦ Ὄσιου.

Ἦχος πλ. δ'. Ὡ τοῦ παραδόξου θαύματος!

**Π**άτερ θεόφρον Ἰσίδωρε, ἀκολουθήσας Χριστῷ, κοσμικὴν περιφάνειαν, καὶ τρυφὴν τὴν ρέουσαν, θεοφρόνως κατέλιπες, καὶ ἐγκρατείας ταῖς ἐπιδύσεσι, φωτὸς ἐπλήσθης τοῦ ὑπὲρ ἔννοιαν ἔθεν ἀπήστραψας, χρυσαυγὲς ὡς ἔσοπτρον, εἰς πᾶσαν γῆν, τῆς θεοσοφίας σου, τὰ ἀμαρύγματα.

**Π**άτερ ἱερὲ Ἰσίδωρε, ταῖς τῆς σοφίας ἀυγαῖς, λαμπρυνθεὶς τὴν διάνοιαν, εὐκλεῶς διέπρεψας, διὰ λόγου καὶ πράξεως ἔθεν ρυθμίζεις πιστῶν τὸ φρόνημα, καὶ ἀπελαύνεις παθῶν σκοτόμαιναν ὡς τῆς ἐλλάμψεως, ἧς μετέσχες πάνσοφε! ὦ δωρεῶν, ὧν περ κατηξίωσαι! ὡς ἐνθεώτατος.

**Ο**ῦσι Πάτερ Ἰσίδωρε, ἀπὸ χειλέων τῶν σῶν, ζωῆς λόγον ἐπήγασας, ὕδωρ ὡς ἀλλόμενον, εἰς ζωὴν τὴν αἰώνιον, καὶ Ἐκκλησίας αἰεὶ τὰς αὐλακας, πρὸς εὐκαρπίαν μεθύσκεις ἔνθεον ὄντως γὰρ ἴαμα, ταῖς ψυχαῖς ὁ λόγος σου, Προφητικῶς, θείῳ ἀναδέδεικται, θεόφρον Πνεύματι.

**Ο**ῦσι Πάτερ Ἰσίδωρε, τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, θεοκίνητον ὄργανον, καὶ κιθάρα εὐχῆς, μυστικῶς ἐχρημάτισας, χάριτος θείας τὰ ἀπηχῆματα, ἐκ Πηλου-

σίου φωνῶν τοῖς πέρασιν· ὅθεν γεραίρει σε, Ἐκκλησία  
ἅπασα, ἡ τοῦ Χριστοῦ, ἣν συντήρει ἄτρωτον, πάσης  
αἰρέσεως.

Δόξα. Ἦχος πλ. α'.

**Ο**"σιε Πάτερ, τῷ τοῦ Κυρίου ζυγῷ, ὑποσχὼν τὸν αὐ-  
χένα σου, τὴν στενὴν καὶ τεθλιμμένην ὁδὸν, ἀκλινῶς  
διήνυσας· τῶν γὰρ χαμαὶ συρομένων, ἀρθεῖς τῷ φρο-  
νήματι, σοφῇ διανοίᾳ ἐπαξίως πεπολίτευσαι, καὶ τὸ  
δοθέν σοι τάλαντον, πρακτικῶς ἐπληρῆξσας, τύπος καὶ  
παράδειγμα, ἐναρέτων γεγονῶς πράξεων· ὅθεν τῆς τοῦ  
Σωτῆρος χαρᾶς, ἐνδίκως ἠξίωσαι, παμμακάριστε Ἰσί-  
δωρε· ἧς καὶ ἡμᾶς, μετασχεῖν ἰκέτευε, Χριστὸν τὸν  
μόνον Φιλάνθρωπον.

Καὶ νῦν. Ὁ αὐτὸς τῆς Ἑορτῆς.

**Ο** παλαιὸς ἡμερῶν, νηπιάσας σαρκί, ὑπὸ Μητρὸς Παρ-  
θένου, τῷ ἱερῷ προσάγεται, τοῦ οἰκείου νόμου πληρ-  
ῶν τὸ ἐπάγγελμα· ὃν Συμεὼν δεξάμενος ἔλεγε· Νῦν  
ἀπολύεις ἐν εἰρήνῃ, κατὰ τὸ ρῆμά σου τὸν δοῦλόν σου·  
εἶδον γὰρ οἱ ὀφθαλμοί μου, τὸ σωτήριον σου Κύριε.

Ἦ τὸ Θεοτοκίον, Μακαρίζομέν σε, Θεοτόκε Παρθένε...;  
(ἐὰν ἐγένετο ἡ ἀπόδοσις τῆς Ἑορτῆς).

Δοξολογία μεγάλη καὶ ἀπόλυσις.

★

Εἰς τὴν Λειτουργίαν.

Τὰ Τυπικά, οἱ Μακαρισμοί, καὶ ἐκ τοῦ Κανόνος τοῦ  
Ἁγίου ἡ γ' καὶ στ' φδῆ.

Ἀπόστολον τῆς 5ης Δεκεμβρίου, Εὐαγγέλιον τοῦ  
Ἁγίου Ἀντωνίου.

Κοινωνικόν. Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον...



Μεγαλυνάριον.

**Ε**ῤρωτι σοφίας διαπρεπής, αποδεδειγμένος, καταλάμ-  
πεις πᾶσαν τὴν γῆν, ἐκ τοῦ Πηλουσίου, τῶν λόγων  
τὰς ἀκτῖνας, ὥσπερ πυρσὸς ἐκπέμπων Πάτερ Ἰσίδωρε.

Δίστιχον.

Ἰσίδωρε πρόσδεξαι τόν δε τὸν ὕμνον  
Ὅν σοι Γεράσιμος ἐξέφανεν ἦδη.

---

Ἀναδρομὴ στὸ παρελθόν

## ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΑΝΑΡΓΥΡΟΙ ΜΕΤΟΧΙ ΣΗΜΕΡΟΝ ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΟΥ ΤΑΦΟΥ

Οἱ Ἅγιοι Ἀνάργυροι εἶχαν, ὅπως κι' ἄλλα πολλὰ μονα-  
ναστήρια καὶ καθιδρύματα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὑπόγεια κρύπτη  
καὶ μυστικὸ διάδρομο, ποὺ ἐχρησίμευαν νὰ κρύβουν ὅ,τι πολύ-  
τιμο εἶχαν καὶ γιὰ νὰ καταφεύγουν οἱ μοναχοὶ ἢ μοναχές σὲ  
γειτονικά σπίτια, καὶ ν' ἀσφαλίζωνται σὲ περίπτωσι κινδύνου,  
ποὺ ἦτανε τότε τὸσον συχνός. Σὰν εἴσοδο λοιπὸν τῆς κρύπτης  
καὶ τοῦ μυστικοῦ ἐκείνου διαδρόμου χρησίμευε τὸ στόμιο τοῦ  
πηγαδιοῦ τοῦ Μοναστηριοῦ, ποὺ λίγο παρακάτω ἀπὸ αὐτὸ  
ἀνοιγότανε, χωστὰ κι' ἀνυποψίαστα, ἢ εἴσοδο τοῦ κρυφοῦ  
διαδρόμου.

Κι' ὁ Καμπούρογλου ἀναφέρει τὸ ἐξῆς χαριτωμένο ἀνέ-  
δοτο σχετικὰ πρὸς αὐτὸ : «Κάποτε — λέει — σὲ νεώτερος χρό-  
νους καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀπελευθέρωσι, εἶχανε στείλει γιὰ  
δῶρο στὸν Ἐξαρχο τοῦ Μετοχιοῦ μιὰ περίφημη συναγρίδα.  
Κι' ὁ Ἐξαρχος, ἐπειδὴ τοῦ τὴν πῆγαν κάπως ἄργα καὶ εἶχε κα-  
νονίσει πλέον τὸ φαγητό του γιὰ τὴν ἡμέρα ἐκείνη, εἶπε νὰ  
τὴν κρεμάσουν μέσα στὸ πηγάδι γιὰ νὰ σταθῇ δροσερὴ κι' ὅσο  
εἶναι βολετὸ φρέσκια, ὡς τὴν ἄλλην ἡμέρα, ποὺ θὰ τὴν μαγεί-  
ρευε. Γιατὶ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη δὲν εἶχανε ψυγεῖα. Καὶ τὸ ἴδιο κά-  
νουν καὶ σήμερα στὰ χωριά μας, ὅταν θέλουν νὰ διατηρήσουν  
δροσερὰ τὰ διάφορα ὀπωρικά τους.

★

Τάκουσε λοιπὸν αὐτὸ κάποιος γείτονάς του καὶ καλὸς του  
φίλος, ποὺ ὁ διάδρομος τοῦ Μετοχιοῦ συγκοινωνοῦσε μὲ τὸ δι-

κόψτου πηγάδι, κι' ἐκέφθηκε νὰ σκαρώσῃ μιὰν ἐξυπνὴ μηχανὴ στὸ φίλο του τὸν Ἐξαρχο. Κατέβασε λοιπὸν κάποιον δικό του ἄνθρωπο στὸ πηγάδι του· καὶ τοῦ εἶπε νὰ περάσῃ μέσα ἀπὸ τὸ κρυφὸ λαγούμι, καὶ νὰ πάῃ νὰ πάρῃ τὴν συναγρίδα τοῦ Ἐξαρχου.

Κι' ἔτσι κι' ἔγινε. Καὶ τὴν ἄλλη ἡμέρα προσκάλεσε τὸν φίλο του σὲ γεῦμα πλοῦσιο. Καὶ τὸ πρῶτο ποῦ τοῦ παρουσίασαν κι' ἐσερβίρισαν ἦτανε τὴν συναγρίδα τὴν δικιά του καλομαγειρεμένη. Ὁ Ἐξαρχος καταυχαριστήθηκε, κι' ἔγλυφε κυριολεκτικὰ τὰ χεῖλη του ἀπὸ τὴν εὐχαρίστηση κι' ἀπὸ τὴν οὐσία τῆς γεύσης της.— «Τέτοιο ὠραῖο καὶ φρέσκο ψάρι, εἶχα νὰ τὸ γευθῶ, εὐλογημένε μου, πολὺν καιρὸ, καὶ τῶχα πραγματικὰ λαχταρήσει. Καὶ τὸ περίεργο εἶναι, πῶς κάποιος μούχε στείλει κι' ἐμένα προχθὲς μιὰ παρόμοια συναγρίδα, ποῦ τὴν κρέμασα στὸ πηγάδι τοῦ Μετοχιοῦ, γιὰ νὰ διατηρηθῇ φρέσκια, ὡσότου νὰ τὴν μαγειρέψω. Μὰ χάθηκε. Φαίνεται πῶς θὰ ἔπεσε μέσα. Καὶ τὸ νερό, ποῦ ἔχει φλέβα δυνατὴ καὶ εἶναι τρεχούμενο τὴν πῆρε ὡς φαίνεται καὶ ξαναταξίδεψε πρὸς τὴ θάλασσα...

— Κι— ἔμεῖς, δέσποτά μου, στὸ πηγάδι μας τὴν ἐφαρέψαμε τὴν συναγρίδα αὐτὴν. Κι' ἔχει γοῦστο νάτανε ἡ συναγρίδα ἡ δική του... Καὶ νὰ σ' ἔγεψα μὲ τὸ δικό σου φαγητό...»



Φεύγοντας ἀπὸ τοὺς Ἁγίους Ἀνάργυρους, κι' ἀφοῦ, κατεβαίνοντας λίγα πλατύσκαλα, γυρίσωμε λίγο πρὸς τ' ἀριστερά, θὰ συναντήσωμε τὸ μέρος ποῦ ἦτανε ἄλλοτε κτισμένη ἡ ἱστορικὴ καὶ δρομικὴ Ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Μαγούτη. Ἀπὸ κάποια δὲ εἰκόνα της, ποῦ ἔχει περισωθῆ στὸ σύγγραμμα ἐνὸς ξένου περιηγητῆ, φαίνεται πῶς ἦτανε γραφικώτατη. Ὁ Καμπούρογλου λέει γι' αὐτὴν, πῶς στὰ παιδιάτικὰ του χρόνια ὑπῆρχαν ἀκόμη τὰ ἐρείπιά της· κι' ὅτι μάλιστα ἓνα Μεγάλο Σάββατο θυμᾶται ποῦ ἔκαψαν ἐκεῖ τὸ ὁμοίωμα κάποιου Ἑβραίου, ὅπως τὸ συνήθιζαν τότε. Τώρα ὁμως δὲν σώζεται πλέον τίποτα. Κι' ὅλες οἱ πέτρες τῆς δομῆς τοῦ ναοῦ, μὲ τὶς ἐπιγραφές, καὶ μὲ τοὺς ἀνάγλυφους σταυροὺς καὶ μὲ τ' ἄλλα διάφορα στολίδια τῆς ὠραίας Ἐκκλησίας εἶναι ἀποθησαυρισμένα σήμερα στὸ Βυζαντινὸ μας Μουσεῖο.



Σύμφωνα μὲ τὶς ἐπιγραφές αὐτὲς ὁ ναὸς κτίσθηκε, ὅταν βασιλεὺς ὁ Βασίλειος Α' ὁ Μακεδόνας· κι' ἐγκαινιάσθηκε στὶς 4 Φεβρουαρίου τοῦ 871. Κτίστες του δὲ ἦτανε ὁ Ἰωάννης Μαγούτης, Δρουγγάριος τότε τοῦ Βυζαντινοῦ στόλου, ἥτοι ἀρχη-



γός μοίρας, ὅπως θὰ λέγαμε σήμερα καὶ οἱ γονεῖς του Κωνσταντῖνος καὶ Μαρία, πού καὶ τὸν ἐπροικοδότησαν μὲ τὰ ὑπάρχοντά τους, γιὰ τὴν ψυχικὴ τους σωτηρία καὶ εἰς μνήμην τῶν ἀποθαμένων τους.

★

Στὸ μαρμάρينو ὑπέρθυρο τοῦ ἁγίου Ἰωάννη τοῦ Μαγγοῦ ἦτανε σκαλισμένα δυὸ βοϊδάκια, πού ἦτανε τὰ στοιχεῖα τῆς Ἐκκλησιᾶς! Καὶ κατὰ τὴν παράδοση, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ πεθάνη κάποιος ἐνορίτης, τ' ἄκουγαν νὰ μουγγρίζουν τὰ μεσάνυκτα.

Πολλοὶ τόποι τότες ἐπιστεῦονταν πὼς ἦτανε στοιχειωμένοι. Κι' ὅπως στὴν ἀρχαίαν ἐποχὴ κάθε βρυσούλα, κάθε γαργαροπηγὴ καὶ κάθε δένδρο ἀκόμα εἶχε τὴν «Νύμφη του», ἔτσι καὶ στοὺς νεώτερους χρόνους κάθε ρεματιά καὶ κάθε λογγωμένος τόπος εἶχε τὴν Νεράϊδα· ὅπως καὶ κάθε ἐρείπιο καὶ παλαικὸ κτίριο εἶχε τὸ στοιχεῖό του. Κι' ὁ Καμπούρογλου λέει, πὼς καὶ ἡ Σωτήρα τῆς Πλάκας εἶχε κι' αὐτὴ γιὰ στοιχεῖό της ἕνα βοϊδάκι. Οἱ δὲ ἅγιοι Πάντες τῶν Ἀμπελοκηπῶν εἶχαν ἕνα μεγάλο φεῖδι — δρᾶκο — ὅπως τὸλεγαν, πού ἐφώλθαζε μέσα στὸ ἀγίασμα τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ μονάχα ἡ Παναγία ἢ Καμινιάτισσα εἶχε γιὰ στοιχεῖό της μιὰ γυναῖκα πού, λέγανε, πὼς ὅταν πέθαινε κάποιος ἐνορίτης, ἔβγαινε τὰ μεσάνυκτα, κι' ἐφώναζε κλαψιάρικα καὶ δυνατὰ τρεῖς φορές— «ἦντά-'παθα» «ἦντά-'παθα», «ἦντά-'παθα»... Τὶ ἔπαθα δηλαδὴ.

★

Ἦρραία ἀληθινὰ κι' ἀξέχαστη ἐποχὴ, πού ὁ σύνδεσμος τότες ἀνάμεσα στοὺς κατοίκους μιᾶς περιοχῆς καὶ μιᾶς ἐνορίας ἦτανε στενὸς καὶ πραγματικὸς κι' ἀποτελοῦσανε ὅλοι τους σὰν μιὰν οἰκογένεια. Γι' αὐτὸ κι' ὁ πόνος τους γιὰ τὸν χαμὸ καὶ γιὰ τὸν θάνατο κάποιου δικοῦ τους καὶ γνώρισμά τους ἦτανε ζωντανός· καὶ τὸν διαλαλοῦσαν τὰ μεσάνυκτα τὰ στοιχεῖα τῆς ἐνορίας τους. Σήμερα, οὔτε ξέρουμε ποιὸς κάθεταὶ καὶ στὸ διπλανὸ μας ἀκόμη σπῆτι. Καὶ συνέβη μάλιστα νὰ κηδεύεται κάποιος σὲ μιὰ πολυκατοικία καὶ στὸ διπλανὸ διαμέρισμα νὰ παντρεύεται ἄλλος!

(Συνεχίζεται)

ΑΝΘΙΜΟΣ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗΣ

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον :  
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ **ΕΚΚΛΗΣΙΑ**  
Ὁδὸς Φιλοθέης 19, Ἀθῆναι - Τηλέφ. 227.689.

## ΠΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΩΤΕΡΟΝ ΦΩΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΕΟΛΑΙΑΝ ΜΑΣ

(Β')

«... Σκεπτόμεθα ὅτι ἐξούσαμε καὶ ἐμεῖς κάποτε ἔξω εἰς τὴν κοινωνίαν ἐλεύθεροι μὲ ὅλην τὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως. Ἐγνωρίσαμε τὴν ζωὴν ἀπὸ ὅλες σχεδὸν τῆς πλευρῆς τῆς. Ὅλα τότε τὰ σκεπτόμεθα καὶ ὅλα ἀναλόγως τῶν πνευματικῶν μας δυνάμεων τὰ παρακολουθοῦσαμε, ἐφ' ὅσον φυσικὰ μᾶς τὸ ἐπέτρεπε ἡ κοινωνικὴ μας θέσις. Ὅλα ὅμως ἐκεῖνα ἦσαν ἐφήμερα· εἶναι πράγματα τῆς στιγμῆς ποὺ ἐξυπηρετοῦν λίγο πολὺ τὴν σύντομη αὐτὴ ζωὴ μας. Πολλὲς φορές τώρα ἔρχονται στὸ μυαλό μου τὰ λόγια τοῦ γέροντα Παπποῦ μου, ποὺ ἦσαν ἀπάντησι σὲ ἐρώτησι ποὺ τοῦ ὑπέβαλα, τί κατάλαβε τὰ ἑκατὸ χρόνια ποὺ ἔζησε ; Τίποτε, μοῦ ἀπάντησε, σὰν νὰ μπῆμα στὸ σπῆτι ἀπὸ τὴν μιὰ πόρτα καὶ ἀμέσως νὰ βγῆκα ἀπὸ τὴν ἄλλη. Ἐλεγόμην βέβαια Χριστιανός, δὲν εἶχα ὅμως ποτέ μου σκεφθῆ στα σοβαρά, ὅτι δυνατόν ἢ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου νὰ μὴ ἔχη τὸ τέλος τῆς, τὸν τάφον. Δὲν ἐσκέφθηκα ποτέ τὸ θεῖον, δὲν πολυεξέτασα ἢ μᾶλλον δὲν ἐμβάθυνα τὴν σκέψιν μου εἰς τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν Ἐκεῖνου, ποὺ διὰ τὴν πραγματικὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου ἀνέβασαν εἰς τὸν Γολγοθᾶν καὶ τὸν σταύρωσαν ὡσὰν κακοῦργον, ἐν τῷ μέσῳ δύο ληστῶν. Εἶναι ἡ ἀλήθεια ὅτι τότε εὐρισκόμην μέσα στὸ βοῦρκο τῆς ἁμαρτίας καὶ ἔτσι ἦτο ἀδύνατον νὰ μὲ ἀπασχολῇ ὁ Θεοῦ νόμος. Ἴσως ἡ ἁμαρτία ἐκείνη νὰ εἶναι ἡ αἰτία τῆς σημερινῆς μου θέσεως, ἐτιμωρήθηκα μὲ αὐτὴ τὴν ποινὴν, διὰ νὰ συνέλθω. Εἶμαι καταδικασμένος στὴν ἐσχάτη τῶν ποινῶν, λόγῳ τοῦ ὅτι ἔστρεψα τὸ ὄπλον ἐναντίον τῆς Πατρίδος μου. Ὁ ἄνθρωπος καὶ ἂν ἀκόμη εἶναι ἄθεος, εἰς τὸ ἔσχατον κίνδυνον, ὅταν ἀντιληφθῇ ὅτι τερματίζεται ἡ ζωὴ του, ἀμέσως σκέπτεται τὸν Θεόν. Καὶ ἀπὸ τὴν πλευρὰν αὐτὴν ἡ σημερινὴ μας κατάστασις μᾶς ὠφέλησε. Σκέφθηκα τὸ θεῖον μὲ ὅλην μου τὴν καρδίαν καὶ ζήτησα τὴν βοήθειάν Του, ζήτησα τὴν συγχώρησιν τῶν παραπτωμάτων μου. Ἄκουσα μὲ πραγματικὴν κατάνυξιν τὴν θεῖαν λειτουργίαν, ἔκανα τὴν προσευχὴν μου μὲ εὐλάβειαν, ἄλλοτε ἦτο ἐντροπὴ νὰ κάνω, σὲ πολλὰς περιπτώσεις τὸν σταυρόν μου. Πιστεύω ὅτι ἄλλαξα, ἐπῆρα ἄλλον δρόμον, τὸν δρόμον τὸν πραγματικόν.

Δὲν πρέπει, πάτερ μου, νὰ μὲ φαντασθῆτε, ὅπως σᾶς τὰ γράφω, ὅτι ἡμουν ἕνας ἄνθρωπος μὲ κακὰς ροπὰς ἢ σὲ κατάστασιν ἡμιαγρίαν, ὄχι. Ἡμουν ἄνθρωπος κοινωνικὸς μὲ καλὰς ἀρχὰς, ἀλλὰ τὸ περιβάλλον εἶχε ἐπάνω μου τὴν ἐπίδρασίν του καὶ μὲ ἔκανε ὅπως σᾶς προεῖπα. Σκέπτομαι ὅτι ὅμοιοί μου ἔξω, ἀσφαλῶς ζοῦν τὴν ἴδια ζωὴν, βαδίζοντες εἰς τὸν δρόμον τῆς ἁμαρτίας. Θὰ ἔλθῃ ὅμως στιγ-



μή, πού θά ἀντιληφθοῦν τήν ματαιότητα τοῦ κόσμου τούτου, θά αἰσθανθοῦν τήν πλάνη των ἐν ὅλη της τῆ ἐκτάσει. Ἐδημιούργησαν μέ τήν διαγωγὴν τους, μέ τὰ ἔργα τους, μέ τὸ ὑπόδειγμά τους θύματα. Θά τὰ σκεφθοῦν ὅλα καὶ θά ζητήσουν τὴν Θεῖαν συγγνώμην. Θά προλάβουν ὅμως νὰ τύχουν ταύτης; Τώρα εὐρίσκομαι σὲ δρόμο ἄλλον, συνέρχομαι, ἀφήνω τὸν παλιὸ ἐαυτό μου. Εἰς τὴν κατάλληλον στιγμὴν ἔρχεται ὁ Χριστιανικὸς ὄμιλος νὰ μᾶς διδάξῃ, ὅσα ἐδίδαξε ὁ πτωχὸς Ναζωραῖος, ὁ πραγματικὸς Θεός. Μεγάλῃ μου τιμῇ πού ἔγινα καὶ ἐγὼ μέλος τοῦ Χριστιανικοῦ ὄμιλου, μαθητῆς του, καὶ παρακολοῦῶ τὰ μαθήματα τῆς ἀληθείας, τῆς ἀγάπης, τῆς εἰρήνης, τῆς ζωῆς. Ἄν ὁ Θεὸς θελήσῃ καὶ μοῦ χαρίσῃ μιὰ ἡμέρα τὴν ἐλευθερίαν, θά εἶμαι ἄνθρωπος ὅπως μέ θέλῃ ὁ Θεὸς καὶ θά βαδίζω πάντοτε ἐπὶ τὰ ἴχνη πού βάδισε ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς (Α. Κορ. ια' 1...).

Εἶμαι ἓνας κατάδικος, εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν βρέθηκα παρασυρθεὶς ἀπὸ τὸ καταστρεπτικὸ ρεῦμα τοῦ Βορᾶ, πού πέρασε ἀπὸ τὴν Πατρίδα μας. Τὸ πάθημά μου, πολλὰ θά με διδάξῃ καὶ τοῦτο διότι ὅταν ζοῦσα στὴν ἐλεύθερη καὶ ἡσυχῇ ζωῇ, δὲν μπόρεσα νὰ τὴν ἐκτιμήσω καὶ νὰ τὴν διαφυλάξω ὡς ἱερὸν κειμήλιον. Καὶ συνέβη τοῦτο, διότι δὲν μπόρεσα νὰ νικήσω ὀρισμένες ἀδυναμίες, πού εἶχα, νομίζοντας ὅτι δὲν πρόκειται ποτὲ νὰ με ἀπειλήσῃ ὁ θάνατος. Τώρα ὅμως ἔνοιωσα καὶ ἐπίστευσα ὅτι ἡ ζωὴ εἶναι ἐφήμερος καὶ ὅτι δὲν ἔχει καμμίαν ἀξίαν, ἐὰν δὲν τὴν συνδυάσωμεν μέ τὰς θρησκευτικὰς μας ἐκδηλώσεις καὶ πεποιθήσεις, πού θά πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ γίνωνται πράξεις καὶ ὄχι θεωρίαι. Ἡ πίστις πρὸς τὸν Θεὸν εἶναι ὁ καθοδηγητὴς τῶν πράξεών μας καὶ ἡ παραμικρὰ παρέκλισίς μας ἀπὸ τὸν ἀληθινὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἠθικῆς, πού μάρτυράς των ἔγινε ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ἀσφαλῶς θά μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς τὴν διασφορὰν καὶ τὴν καταστροφὴν, πού σὰν ἀποτέλεσμα θά ἔχῃ τὴν διάλυσίν μας ὡς άτομα, ὡς οἰκογένειαν, ὡς Κοινωνίαν, ὡς Κράτος. Πιὸ καλύτερα, τὴν ἀξίαν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ Λόγου θά τὴν ἰδοῦμεν ἐὰν ρίξωμεν μιὰ ματιὰ μέσα εἰς τὴν Κοινωνίαν μας καὶ ἐξετάσωμεν τὰ βαθύτερα αἷτια τῶν δεινοπαθημάτων μας. Ἐξετάζοντες μέ λεπτομέρεια τὰς οἰκογενειακὰς καὶ κοινωνικὰς ἐκδηλώσεις τοῦ ἀτόμου, θά κατασταλάξωμεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι αἷτια τοῦ κακοῦ πού μαστίζουν σήμερα τὴν χώραν μας, εἶναι ἡ χαλάρωσις τῶν θρησκευτικῶν μας πεποιθήσεων καὶ ἐθίμων καὶ ἡ μὴ τήρησις τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ «ἀγάπα τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν, οὐ φονεύσης, οὐ μοιχεύσης, οὐ ψευδομαρτυρήσης» καὶ κατὰ τὴν Εὐαγγελικὴν ρῆσιν «Πάντα ὅσα ἂν θέλητε νὰ κάμνωσιν εἰς ἐσᾶς οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ σεῖς κάμνετε εἰς αὐτούς, διότι οὗτος εἶναι ὁ Νόμος καὶ οἱ Προφῆται (Ματθ. ζ' 12). Μέσα σ' αὐτὲς τίς ὀλίγες

λέξεις περικλείεται ὅλο τὸ θρησκευτικὸ καὶ κοινωνικὸ οἰκοδόμημα τοῦ κόσμου.

Ἴσως νὰ γεννηθῆ τὸ ἐρώτημα, ποίαν θέσιν ἐτηροῦσα καὶ ἐγώ, ἔναντι τοῦ Θεοῦ λόγου, πρὶν βρεθῶ μέσα σ' αὐτὴν τὴν δοκιμασίαν. Μὲ πραγματικὴν εὐλικρίνειαν ἀπαντῶ ὅτι δὲν ἤμουνα ἄθεος, ἀλλὰδὲν εἶχα ὑποταχθῆ εἰς τὸ Θεῖον θέλημα, διότι καὶ σὲ μένα ἐπέδρασεν ἡ θρησκευτικὴ καὶ κοινωνικὴ διαφθορά, ποὺ ἐδημιουργήθη μετὰ ἀπὸ τὸν τελευταῖον παγκόσμιον πόλεμον. Εὐτυχῶς ἡ Ἐκκλησία μᾶς βλέπει μὲ πατρικὸ μάτι καὶ εἰς τὰς κρίσιμους αὐτὰς περιστάσεις ἔρχεται ὡς ἀρωγὸς καὶ ἐμψυχωτὴς τῶν παρασυρθέντων ὑπὸ τῆς ἀμαρτίας τέκνων τῆς καὶ διὰ τῶν Χριστιανικῶν Ὁμίλων καταβάλλει προσπαθείας νὰ μᾶς ἐξυγιάνῃ τὴν ψυχὴν καὶ νὰ μᾶς δημιουργήσῃ ἀνθρώπους χρησίμους διὰ τὴν Κοινωνίαν καὶ τὸ Κράτος. Δὲν ἀποκρύπτω νὰ εἶπω, ὅτι ἀπὸ τὴν στιγμὴν ποὺ ἄρχισα νὰ παρακολούθῳ τὰ μαθήματα τοῦ Χριστιανικοῦ ὁμίλου, ἔγινε ριζικὴ μεταβολὴ στὸ ἐσωτερικὸ καὶ ἐξωτερικὸ εἶναί μου. Καὶ τοῦτο ἔγινε διότι συνῆλθαν ἀπὸ τὴν ἀμαρτωλὴν νάρκη, ποὺ εἶχα πέσει, καὶ μπροστὰ ὠρθώθη ἡ πραγματικότης, ὅτι ὑπάρχει θάνατος καὶ ὅτι μιὰ ἡμέρα ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ βρεθῶμεν, σ' ἓνα νέον κόσμον, ποὺ κριτὴς μας θὰ εἶναι ὁ Θεός, ὅστις τὰ πάντα βλέπει καὶ ἀκούει καὶ ἀπὸ τὸν ὅποῖον τὰ πάντα ἀπορρέουν. Μὲ τὸ πέρασμα τῆς δοκιμασίας μου καὶ ἂν κάποτε μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ ἀφεθῶ ἐλεύθερος, θὰ γίνω μέσα εἰς κοινωνίαν ἓνας μικρὸς Ἱεραπόστολος τοῦ Θεοῦ λόγου καὶ ὡς σύντροφο καὶ ὁδηγὸν τῶν πράξεών μου, θὰ ἔχω τὰ διδάγματα ποὺ ἀπεκόμισα ἀπὸ τὰς διδασκαλίας τοῦ Χριστιανικοῦ Ὁμίλου, ποὺ θὰ προσπαθῆσω ἀνάλογα μὲ τὰς δυνάμεις μου καὶ μὲ πρῶτο τὸ δικό μου παράδειγμα νὰ τὸ ἐμφυσήσω καὶ νὰ τὸ κάμω κτῆμα εἰς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους....».

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ

Παρακαλοῦνται τὰ Ἐκκλ. Συμβούλια τῶν Ἱ. Ναῶν, οἵτινες λαμβάνουν τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία», ὅπως καταβάλουν εἰς τὸ Τοπικὸν ΤΑΚΕ τῆς περιφέρειας των τὴν τυχὸν ὀφειλομένην συνδρομὴν των, ἥτις ἀπὸ τοῦ ἔτους 1957 καθωρίσθη εἰς δρχ. 30 ἑτησίως, ἐκτὸς τῶν Ἱ. Ναῶν τῶν περιφερειῶν Ἀθηνῶν—Πειραιῶς, τῶν ὁποίων ἡ συνδρομὴ καθωρίσθη εἰς δρχ. 50, 75 ἢ 100, ἀναλόγως τῆς κατηγορίας ἐκάστου.



**ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΗΘΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ**  
**ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ ΔΙΓΙΝΗΣ**  
**“ΓΝΩΡΙΣΕ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΣΟΥ,,**

**Περὶ καρτερικότητος.**

Καρτερικότητα εἶναι τὸ νὰ ὑπομένωμε τὴν λύπη, πρὸς χάριν τοῦ καλοῦ. Ἡ καρτερικότητα δίνει δύναμη καὶ θάρρος στὸν ἄνθρωπο, νὰ ὑποφέρῃ μὲ γενναιότητα τὰ λογῆς λογῆς κακὰ, τὶς λύπες, τ' ἀντίξοα περιστατικά καὶ τὶς ἐπιδρομὲς τῶν στῆν ζωῆ· καὶ τὸν ἐνισχύει στὸ σκληρὸν ἀγῶνα τοῦ βίου, γιὰ νὰ μὴν τὸν ξεστρατήσῃ ἡ ὀρμὴ τῆς νεροποντῆς, καὶ νὰ χάνῃ ἔτσι καθετὶ καλὸ πού ἔχει καὶ πού τὸν ὀδηγεῖ στὴν ἀρετὴ.

Ὁ καρτερικὸς ἄνθρωπος εἶναι γενναῖος, θαρραλέος, ὑπομένει τὶς θλίψεις του κι' ἐλπίζει στὸν Κύριό του καὶ Θεό του.

**Περὶ ἀνυπομονησίας.**

Ἀνυπομονησία εἶναι τὸ νὰ μὴ ὑπομένωμε στὴν θλίψη, ἢ ἀβασταγιά στὶς δοκιμασίες, τὸ νὰ σταματᾶμε τὴν δουλειά μας καὶ νὰ δειλιάζωμε ἔμπρὸς στὰ ἐμπόδια. Ἀνυπομονησία εἶναι τὸ ἀντίθετο ἀπὸ τὴν ὑπομονὴ καὶ εἶναι κακία, πού ὅποιος κατέχεται ἀπ' αὐτὴν ἀποφεύγει κάθε δύσκολη προσπάθεια στὸ νὰ κάνῃ τὸ καλὸ καὶ κάθε θλίψη καὶ στενοχώρια γιὰ τὴν ἀρετὴ.

Ὁ ἀνυπόμονος εἶναι εὐχαριστημένος μὲ τὴν ἀπραξία περὶ τὴν ζωὴ του μέσα στὴν τρυφή καὶ τὴν ἀπόλαυση καὶ μηχανεύεται τὰ πάντα γιὰ ν' ἀποφύγῃ τὸν κόπο. Ὁ ἀνυπόμονος εἶναι δειλός, ἀνυπόφορος, ἀβάστατος, εὐκολόργιστος, φίλαυτος καὶ συμφεροντολόγος. Καμμιά ἀρετὴ δὲν ἔχει μέσα στὴν ψυχὴ του κι' ὁ λόγος εἶναι, γιὰτὶ δὲν θέλει νὰ κοπιᾶσῃ καὶ τὰ καλὰ τ' ἀποκτᾶ κανεὶς μὲ τὸν κόπο καὶ κατορθώνονται μὲ τὴν προσπάθεια καὶ μὲ τὸν μόχθο.

Ὁ ἀνυπόμονος εἶναι δυστυχισμένος ἐπειδὴ ἡ εὐτυχία στὴ ζωὴ εἶναι τὸ βραβεῖο καὶ τὸ στεφάνι τῶν κόπων καὶ κανεὶς δὲν εὐτυχεῖ, ὅταν εἶναι φυγόπονος. Εἶναι ἀκόμη κι' ἄσημος κι' ἄδοξος Ὁ ἀνυπόμονος εἶναι κι' ἀπέλπιδος, γιὰτὶ ἐλπίδες ἔχουνε ὅσοι κοπιᾶζουν κι' ἀγωνίζονται καὶ στενοχωροῦνται· καὶ πού νὰ στηρίξῃ, τὶς ἐλπίδες του ὁ ἄνεργος καὶ φυγόπονος; Γι' αὐτὸ καὶ πεθαίνει ἄθλιος.

**Περὶ ἐχθρας καὶ ἐχθροῦ.**

Ἐχθρα λέγεται τὸ μῖσος, ἢ στενοχώρια, ἢ ἀγωνία, ἢ θλίψη δηλαδὴ κι' ὁ πόνος τῆς καρδιᾶς, ὁ θυμός, ἢ ἐχθρότητα καὶ ἡ

**Η ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΠΕΡΙΣΥΛΛΟΓΗΣ**  
**ΑΙ ΜΕΓΑΛΑΙ ΣΤΙΓΜΑΙ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ**  
**Η ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΙΣ ΤΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ ΠΑΝΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΕΟΡΤΗ**

Ο ΔΡΟΜΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΘΕΙΟΝ ΔΡΑΜΑ

Ἡ χριστιανικὴ ὀρθόδοξη ψυχὴ ζῆ μίαν περίοδον περισυλλογῆς. Τὸ Τριῶδι ἔληξε καὶ τὴν ἐποχὴ τῆς χαρᾶς καὶ τῆς εὐθυμίας τὴν διεδέχθη ἡ Μεγάλῃ Τεσσαρακοστῇ. Ἀφυπνίζει κόσμους καὶ δημιουργεῖ συγκινήσεις ἡ περίοδος αὐτή. Ἄναπηδᾷ ἡ ληθαργοῦσα ψυχὴ τοῦ Βυζαντίου καὶ κοχλάζει ἡ χριστιανικὴ καὶ ἡ ἑλληνικὴ φλόγα της, θερμαίνοντας ἓνα παρελθόν καὶ μιὰ ἱστορία ἀκατάλυτη στὸ πέρασμα τῶν αἰώνων. Ἡ ὑπέρμαχος στρατηγὸς Θεοτόκος ἀπλώνει γύρω τὴν γλυκεῖα φυσιογνωμία της καὶ γίνεται τὸ πλέον συγκλονιστικὸ καὶ ὑποβλητικὸ ὄραμα. Χαῖρε νύμφη ἀνύμφευτη. Ὁ χαιρετισμὸς αὐτὸς ὑψώνεται ἀπὸ κάθε χριστιανικὸ στόμα καὶ ἐνώνεται εἰς τὸν ὠραιότερο καὶ συνθετικώτερο ὕμνο πρὸς τὴν ἄχραντη κόρη τῆς πτωχῆς Να-

---

ἀντιπάθεια πρὸς κάποιον, ἡ ὀρμὴ τῆς ψυχῆς μας στὸ νὰ βλάψωμε καὶ στὸ νὰ κάνωμε κακὸ στὸ πρόσωπο ποῦ σιχαινόμεσθε.

Ὁ ἐχθρὸς ἐνεδρεῖει παντοῦ, παρακολουθεῖ ξάγρυπνος τὰ πάντα καὶ ζητᾷ νὰ βρῆ νὰ σταθῆ γιὰ νὰ μᾶς βλάψῃ· μᾶς τριγυρίζει ἀπὸ παντοῦ καὶ βλέπει, ὄχι μονάχα μέσα τὴν δρυῖ, σὰν τὸν Λυγκέα· ἀλλὰ καὶ ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὶς πέτρες καὶ τὰ ὄστρακα· καὶ διὰ μέσου τῶν φίλων μας καὶ τοῦ ὑπηρέτη μας καὶ διὰ μέσου κάθε οἰκείου μας μᾶς παρακολουθεῖ μὲ τὸν πιὸ ἀκατόρθωτο τρόπο καὶ βλέπει τί κάνομε, καὶ τί στοχαζόμεσθε καὶ μᾶς ψάχνει καὶ μᾶς ὑπονομεύει. Καὶ οἱ μὲν φίλοι συχνὰ μᾶς ξεχνοῦν κι' ἀδιαφοροῦν στὶς δυστυχίες μας, στὶς ἀρρώστειες μας καὶ στὸ θάνατό μας· οἱ δὲ ἐχθροὶ καὶ τὰ ὄνειρά μας ἀκόμη πολυεξετάζουνε καὶ σχολιάζουνε.

Ὁ Χρυσόστομος λέει, πῶς τίποτα δὲν εἶναι ἐπισφαλέςτερο, ἀπὸ τὸ νᾶχη κανεὶς κι' ἓνα μόνον ἐχθρό. Γιατὶ ἡ καλὴ μας φήμη καταβλάπτεται ἀπὸ τὶς ἀμέτρητες πρὸς ὅλους κακολογίες του ἐναντίον μας· καὶ ὁ νοῦς μας θολώνεται, καὶ ἡ συνειδήσή μας ταράζεται· κι' ἔχομε παντοτεινὸ χεῖμωνα στὸ λογισμό μας.

(Συνεχίζεται)

Ἀπόδοση ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ



ζαρέτ. Νοσταλγοὶ τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων καὶ τῆς ἐποχῆς τῆς ξαναγυρίζουμε βιαστικὰ πρὸς τὴν ἱστορία της καὶ ἀφίνουμε τὴν σκέψι καὶ τὴν ψυχὴ μας νὰ πλανηθῆ μέσα εἰς τὴν ἀτμόσφαιρα ποὺ ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένῃ πάντοτε ἀμετάβλητη. Αὐτὴν τὴν ἑορταστικὴ καὶ ὑποβλητικὴ ἀτμόσφαιρα τοῦ Βυζαντίου τὴν ἔζησε ὀλόκληρος ὁ χριστιανικὸς ὀρθόδοξος κόσμος κατὰ τὴν πρώτη Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν. Ἡ μεγαλύτερη ἐποχὴ τῆς Ὀρθοδοξίας. Οἱ χαρμόσυνες καμπάνες τῶν ἐκκλησιῶν ἀφυπνίζουν καὶ ξαναζωντανεύουν τὸ Βυζάντιο καὶ γεγονότα συνυφασμένα μὲ τὴν θρησκείαν. Καὶ εἰς τὴν εἰκόνα τῶν γεγονότων αὐτῶν προβάλλει ἡ μορφή τῆς σεμνῆς καὶ εὐλαβικῆς αὐγούστας, τῆς Θεοδώρας. Ἐσπαράσσετο τὸ Βυζάντιο ἀπὸ τὴν ἔριδα μεταξὺ τῶν εἰκονολατρῶν καὶ τῶν εἰκονομάχων. Ὁ αὐτοκράτωρ Θεόφιλος ὑπῆρξεν ὁ τελευταῖος ὑποστηρικτὴς τῶν εἰκονομάχων. Πατριάρχης Ἰωάννης ὁ Γραμματικὸς, ἐχθρὸς ἄσπονδος τῆς λατρείας τῶν εἰκόνων ἐνίσχυσε διὰ τῆς στάσεώς του τὴν εἰκονομαχίαν. Ἡ βασίλισσα Θεοδώρα μολονότι εἶχεν ὀρκισθῆ εἰς τὸν ἀποθνήσκοντα σύζυγόν της τὴν διατήρησιν τῆς εἰκονομαχίας ἐλάτρευε αὐτὴ κρυφίως τὰς εἰκόνας. Καὶ θεωρήσασα ἑαυτὴν ἐλευθέραν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ αὐτοκράτορος συζύγου της, τοῦ Θεοφίλου, τοῦ ὄρκου ποὺ εἶχε δώσει, ἐξεδηλώθη ὡς ἐχθρὰ τῆς εἰκονομαχίας. Οἱ εἰκονομάχοι ἐνίκηθησαν· ὁ Πατριάρχης Γραμματικὸς καθηρέθη καὶ εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ἀνῆλθεν ὁ Μεθόδιος ὁ Ὁμολογητὴς καὶ ἡ συγκροτηθεῖσα τὴν 11 Μαρτίου τοῦ 843 εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐνδημοῦσα Σύνοδος, ἐπανέφερε τὴν ἰσχὺν τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ ἀνεστῆλωσε τὰς εἰκόνας εἰς τοὺς ναοὺς, καθιερώσασα τὴν ἑορτὴν τῆς ἀναστηλώσεως τὴν πρώτη Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν. Ἡ ἀναστήλωσις αὐτὴ ἐπραγματοποιήθη διὰ μεγαλοπρεποῦς λιτανείας καὶ περιφορὰς ἐκ τοῦ ναοῦ τῆς ἁγίας Σοφίας καὶ ἔμεινεν ὡς ἓνα ἐκ τῶν πλέον ὑποβλητικῶν καὶ ἱστορικῶν γεγονότων τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.



Τὴν ἀνάμνησιν τῆς μεγαλοπρεποῦς αὐτῆς τελετῆς διετήρησεν εἰς τὸ πέρασμα τῶν αἰῶνων ὀλόκληρος ἡ Ὀρθοδοξία. Ἡ περιφορὰ τῶν εἰκόνων καθιερώθη τὴν Κυριακὴν αὐτὴν, τὴν πρώτην τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, σὲ ὅλες τὶς ἐκκλησίες τῆς ἑλληνικῆς Ὀρθοδοξίας. Μεγοπρεπεστέρα ὁμως διετηρήθη ἡ ἀνάμνησί της εἰς τὸ Βυζάντιον. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ὡς ἡ κορυφαία ἐκκλησία τῆς Ὀρθοδοξίας, τιμᾷ κατὰ τὸν ὑποβλητικώτερο καὶ πανηγυρικώτερο τρόπο τὴν ἑορτὴν αὐτὴν. Μεγαλοπρεπῆς ὁ ἔσπερινὸς τοῦ Σαββάτου εἰς τὸν πατριαρχικὸν

ναὸν τοῦ Φαναρίου καὶ πανηγυρικὴ ἢ λειτουργία τῆς Κυριακῆς. Ἱεουργεῖ ὁ οἰκουμενικὸς Πατριάρχης μὲ συνιερουργοὺς ὅλους τοὺς ἀρχιερεῖς, ποὺ ἀποτελοῦν τὴν Ἱ. Σύνοδον καὶ μνημονεύονται τὰ ὀνόματα τῶν συντελεστῶν τῆς ἀναστηλώσεως τῶν εἰκόνων. Παλαιότερα εἰς τὴν πανηγυρικὴν αὐτὴν ἱεουργίαν τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας προσήρχοντο εἰς τὸν πατριαρχικὸν ναὸν οἱ πρεσβευταὶ ὄλων τῶν ὀρθοδόξων κρατῶν. Ἡ περιφορὰ τῶν εἰκόνων ἐγένετο εἰς τὸν μέγαν περίβολον τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ καὶ τὸ συρρέον πλήθος ἀφοῦ παρηκολούθει τὴν τελετὴν, εἰς ἀναπαράστασιν τῆς ἀναστηλώσεως τῶν εἰκόνων, ἐπευφήμει κατόπιν τὸν Πατριάρχην καὶ τὴν συνοδείαν του, ποὺ ἀνῆρχτο εἰς τὴν μέγαλιν αἴθουσαν τοῦ συνοδικοῦ πρὸς ὑποδοχὴν τῶν ἐπισήμων ἐπισκεπτῶν. Στὸ πέρασμα τῶν χρόνων ἄλλαξαν οἱ συνθῆκες τῆς ζωῆς καὶ τὸ θρησκευτικὸ αἶσθημα ἐπέρασε καὶ αὐτὸ κάτω ἀπὸ τὸν ὀδοστρωτῆρα διαφόρων μεταβολῶν. Ὡς τόσο ἡ χριστιανικὴ ψυχὴ τοῦ Βυζαντίου καὶ τῶν ἀνθρώπων του ὅσοι παρέμειναν, ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένῃ ὀλύγιστη καὶ ἀμετάβλητη. Ἡ δύναμις τῆς θρησκείας ἀποδεικνύεται ἀκλόνητη καὶ ἀκατάλητη. Καὶ ὅ,τι συμβαίνει εἰς τὸ Φανάρι καὶ σὲ ὅλες τὶς ἐκκλησίες τῆς Ὁρθοδοξίας τὴν ἡμέρα αὐτὴν τῆς Α' Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν ἐκδηλώνεται καὶ κατὰ τὴν περίοδον ὀλόκληρον τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, τὴν ὁποίαν διανύομεν. Οἱ καμπάνες τῶν ἑσπερινῶν καὶ τῶν προηγιασμένων ὀδηγοῦν τὶς ψυχὰς μας πρὸς μιὰ ἐπιβλητικὴ ἀνάτασι. Καὶ αἱ ἀκολουθίαι τῶν χαιρετισμῶν πρὸς τὴν Παναγίαν δημιουργοῦν μιὰ συγκλονιστικὴ ἀτμόσφαιρα θρησκευτικὴ καὶ ἐθνικὴ μαζί. Ἡ ἐκκλησία τῆς Παναγίας τῶν Βλαχερνῶν ξαναζωντανεῖ σελίδες τῆς βυζαντινῆς ἱστορίας φωτεινὰ καὶ ἡρωϊκὰ. Καὶ ἡ σκέψις ἐκείνων ποὺ ἔζησαν καὶ ἐγνώρισαν τὸ Βυζάντιον καὶ πάλιν καλπάζει καὶ πλανᾶται εὐλαβικὰ σὲ μιὰ μικρὴ ἐκκλησία πνιγμένη στὸ βάθος τῆς Σταμπούλ, τὴν ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας τοῦ Βεφᾶ, μὲ τὸν θρῦλον, ὅτι στὸν χῶρον αὐτὸν κοιμᾶται τὸν αἰῶνιον ὕπνον ὁ τελευταῖος αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου, ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος. Κεράκια ἀναμμένα παλαιότερα στὸν ἁγιασμένον αὐτὸν χῶρον τῆς μικρῆς ἐκκλησίας τοῦ Βεφᾶ. Καὶ τὶς ἡμέρες αὐτῆς τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς ἡ χριστιανικὴ εὐλάβεια μαζί μὲ τὸν ἑλληνικὸν παλμὸν ξεκινουῦσαν ἀπὸ διάφορα σημεῖα τοῦ Βυζαντίου μὲ κατεύθυνσιν τὸν τάφο μὲ τὸν νεκρὸ τοῦ ἐθνομάρτυρος αὐτοκράτορος. Καὶ σὲ πόσες γωνίες τοῦ Βυζαντίου δὲν κατευθύνει τὴν χριστιανικὴν καὶ τὴν ἑλληνικὴν ψυχὴ ἡ ἱστορία καὶ ἡ παράδοσις! Καὶ γιὰ νὰ ξαναγυρίσουμε πλησιέστερα πρὸς τὸ Βυζάντιον, ὡς κέντρο τοῦ ὀρθοδόξου χριστιανισμοῦ. Ἡ ἐποχὴ αὐτὴ μὲ τὶς ἀνθισμένους ἀμυγδαλιὰς, τὰ πρῶτα



## «ΦΙΛΟΦΕΟΥ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ»

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΨΥΧΩΦΕΛΕΙΣ ΕΠΙΣΤΑΣΙΕΣ ΑΠΟ ΤΟ «ΔΕΥΤΕΡΟΝΟΜΙΟΝ»

Ἑπὶ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ

**Ἄσκησις γιὰ δικαιοσύνη καὶ συμπόνια  
καὶ σ' αὐτὰ τ' ἄλογα ζῶα.**

Ὁ θεὸς νόμος, ποῦ ἐπαιδαγωγοῦσε τοὺς Ἑβραίους στὴν ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον τους, τοὺς ἐδίδασκε νὰ δείχνουν τὴν ἴδιαν ἀγάπη καὶ πρὸς τ' ἄλογα ζῶα τους· «Οὐχ ὑπερόψη τὸν ὄνον τοῦ ἀδελφοῦ σου, ἢ τὸν μόσχον αὐτοῦ, πεπτωκότας ἐν τῇ ὁδῷ· μὴ ὑπερίδῃς αὐτούς, ἀνιστῶν ἀναστήσεις μετ' αὐτοῦ»· μὴν ἀδιαφορήσῃς γιὰ τὸ γαῖδούρι τοῦ ἀδελφοῦ σου, ἢ γιὰ τὸ μοσχάρι του, ἂν ἔχουνε πέσει στὴ μέση τοῦ δρόμου· μὴν προσπερνᾷς ἀδιάφορος, ἀλλὰ νὰ τρέξῃς νὰ βοηθήσῃς νὰ τὸν σηκώσετε» (Δευτ. κβ', 4). Παραγγέλλει δηλαδὴ ἐδῶ νὰ λυπᾶται τὰ ζῶα, καὶ νὰ δείχνῃ τὴν συμπόνιάν του ἀποκλειστικῶς γι' αὐτὰ κι' ὄχι μονάχα ἐπειδὴ ἀγαπᾷ τὸν πλησίον του. «Οὐ φιμώσῃς βοῦν ἄλοῶνται». Μὴ βάζῃς

---

δροσερὰ ἀκόμη μύρα τῆς ἀνοίξεως καὶ τὴν ψυχικὴ ἀνάτασι τῶν χριστιανῶν ζωντανεῦειτὴν μορφή τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων. Πέρνουν ζωὴ καὶ ἔκφραση τὰ παλιὰ κάστρα τῆς καὶ ἀνασταίνονται παντοῦ μιὰ ζωὴ ποῦ τὴν εἶχε νεκρώσει κάποιος μυστικὸς πόνος. Ὁ πρωτοστάτης ἄγγελος ποῦ ἐπεσκέφθη «οὐρανόθεν» διὰ νὰ φέρῃ τὸν θεῖον χαιρετισμὸν πρὸς τὴν μητέρα τοῦ Λυτρωτοῦ, ἀπλώνει τὰ φτερά του ἐπάνω ἀπὸ τὴν εὐσεβῆ αὐτὴν πρωτεύουσα τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας· καὶ ὑπὸ τὰς ἀγγελικὰς αὐτὰς πτέρυγας ἡ χριστιανικὴ ψυχὴ ἀγκαλιασμένη μετὴν ἔθνική, αἰσθάνεται τὶς ὠραιώτερες καὶ συγκλονιστικώτερες ἀνατάσεις. Τὴν ἴδια ἀνάτασι τῆς ψυχῆς του δοκιμάζει ὁλόκληρος ὁ ὀρθόδοξος χριστιανικὸς κόσμος ποῦ ὑπεδέχθη καὶ ζῆ ἀπὸ ἡμερῶν μετὰ τὴν κατάνυξη καὶ ψυχικὴ περισυλλογὴ τὴν περίοδο αὐτὴν τῆς Μεγάλῃς Τεσσαρακοστῆς, ποῦ μᾶς ὁδηγεῖ πρὸς τὴν ἐποχὴ τοῦ θείου δράματος.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

φίμωτρο στο στόμα του βωδιοῦ, πού κοπιάζει κι' άλωνίζει για σένα. (Δευτ. κέ', 4).

Ἐρμηνεύοντας τὴν ἐντολὴν αὐτὴν συμβολικὰ ὁ θεῖος Κύριλλος, λέει, «μοσχάρια πού άλωνίζουν ἐννοεῖ ἐδῶ ὁ Μωσαϊκὸς νόμος τοὺς ἁγίους μαθητές»· κι' ἔτσι σύμφωνα μὲ τὸν θεῖον ἀπόστολον ἀναφέρει τὴν διδασκαλία σὲ ὑψηλότερο νόημα· «Δι' ἡμᾶς γὰρ ἐγράφη, ὅτι ὀφείλει ἐπ' ἐλπίδι ὁ ἀροτριῶν ἀροτριᾶν, καὶ ὁ ἀλοῶν ἐπ' ἐλπίδι τοῦ μετέχειν»· γιατί για μᾶς ἐγράφη, πῶς ὁ ζευγίτης πρέπει νὰ καλλιεργῇ τὴ γῆ, μὲ κάποια ἐλπίδα, κι' αὐτὸς ἐπίσης πού άλωνίζει, μὲ τὴν ἐλπίδα πῶς θὰ πάρη κι' αὐτὸς μερίδιο ἀπὸ τὸν καρπὸ. (Α' Κοριν. θ', 10). «Αὐτὸ—λέγει—τὸ ἐρμήνευσε ὁ μακάριος Παῦλος, ὥστε βόδι πού άλωνεὺει νὰ νομίζεται ὁ δάσκαλος· πού πρέπει νὰ συντηρῆται ἀπὸ τὸ διδασκαλικὸ τοῦ ἔργο καὶ ἀπὸ τοὺς μαθητές του». Καὶ πραγματικὰ—λέει ὁ Κύριος Θεοδώρητος τὸ μεταφορικὸ καὶ συμβολικὸ νόημα τοῦ θεοῦ Ἀποστόλου εἶναι φανερό· κι' ἂν τὸ πάρη ὅμως κανεὶς κατὰ τὸ γράμμα φανερῶνει κάποια προσοχή, πού πρέπει νὰ δείχνῃ ὁ λογικὸς ἄνθρωπος στ' ἄλογα ζῶα: «κι' αὐτὸ φανερῶνει καὶ κάποια εὐλάβεια· γιατί θάτανε ἄδικο αὐτὸς πού ζευγαρίζει τὴ γῆ καὶ πού δεματιάζει μὲ κόπο τὰ στάχυα, νὰ μὴν παίρνῃ κι' αὐτὸς ἀπὸ τὸν καρπὸ». Κι' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, ἂν φανερώνεται κι' ὡς πρὸς τὰ ζῶα, εἶναι ἔργο εὐσέβειας, γιατί καὶ συμπῶνια φανερῶνει καὶ τὴν δικαιοσύνη ταυτόχρονα φυλάττει. «Δίκαιος οἰκτεῖρει ψυχὰς κτηνῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ σπλάγγνα τῶν ἀσεβῶν ἀνελεήμονα». (Παροιμ. ιβ', 10).

Εἶναι δὲ αὐτὸ μεγάλη ἄσκηση για μιὰ ψυχὴ δίκαιη καὶ συμπονετικὴ, ὅταν γίνεται για τὰ ζῶα. Γιατὶ ἡ τέτοια συμπάθεια για τὰλογα ζῶα, σὰν μιὰ προπαρασκευὴ καὶ σὰν μιὰ διαπαιδαγώγηση, πηγαινέει καὶ μετατίθεται συνακόλουθα στὴν εὐλάβεια καὶ στὴ συμπάθεια καὶ πρὸς τοὺς ἄνθρώπους. Ἐπειδὴ αὐτὸς πού φροντίζει για τὰ ζῶά του, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ παραβλέπῃ καὶ νὰ δείχνῃ ἀδιαφορία για τὸν ἄνθρωπον



**Τροπολογία φιλολογική, ἀπὸ τὸν νόμο  
ποῦ ὀρίζει νὰ μὴν ἀφήνης ἄκληρο τὸν ἀδελφό σου.**

Ἄν κάποιος συγγραφέας σπουδαίου καὶ χρήσιμου ἔργου συμβῆ νὰ τὸν προλάβῃ ὁ θάνατος προτοῦ νὰ τελειώσῃ τὸ σύγγραμμά του, καὶ εὐρεθῆ κάποιος φίλος του καὶ συνάδελφος, ποῦ εἶναι ἄξιος καὶ ἱκανὸς νὰ τὸ καταπιασθῆ αὐτὸ καὶ νὰ τὸ φέρῃ σὲ καλὸ τέλος, καὶ δὲν τὸ θέλῃ, ὁ τέτοιος, κατὰ τὴν γνώμη μου, ἔχει τὴν ἴδιαν εὐθύνην καὶ πέφτει στὴν ἴδια ἀτιμωτικὴ πράξι, ποῦ ἔπεφτε κατὰ τὸ Δευτερονόμιον, ὁ ἀδελφὸς ἐκείνου, ποῦ ἐπέθαινε ἄκληρος καὶ χωρὶς παιδιά, καὶ ποῦ ἀρνιόντανε νὰ πάρῃ νόμιμη γυναῖκά του τὴν γυναῖκα τοῦ πεθαμένου ἀδελφοῦ του, γιὰ νὰ δώσῃ κληρονόμους στὸν ἀδελφό του. Ἡ χήρα, στὴν περίπτωσιν αὐτὴν, καταγγέλλοντας στὴ Γερουσίαν τὸν ἀνδράδελφό της, ποῦ δὲν τὴν ἤθελε γιὰ γυναῖκά του, τοῦ βγαζε τὸ ἓνα του ὑπόδημα ἀπὸ τὰ πόδια του καὶ τὸν ἔφτυνε στὸ πρόσωπό του. «Καὶ ἂν μὴ βούληται ὁ ἄνθρωπος λαβεῖν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ... Καὶ προσελθοῦσα ἡ γυνὴ ἔναντι τῆς Γερουσίας, καὶ ὑπολύσει τὸ ὑπόδημα αὐτοῦ τὸ ἐν ἀπὸ τοῦ ποδὸς αὐτοῦ, καὶ ἐμπτύσεται κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἀποκριθεῖσα ἔρεϊ, οὕτω ποιήσουσι τῷ ἀνθρώπῳ, ὅς οὐκ οἰκοδομήσει τὸν οἶκον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἐν Ἰσραὴλ». Κι' ἂν δὲν θέλῃ νὰ πάρῃ τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ του, ἔχει τὸ δικαίωμα αὐτὴ νὰ παρουσιασθῆ στὴ Γερουσίαν, καὶ νὰ τοῦ βγάλῃ τὸ ἓνα παπούτσι του καὶ νὰ τὸν φτύσῃ κατὰμουτρα· καὶ νὰ τοῦ εἰπῆ· ἔτσι πρέπει νὰ κάνῃ ὁ καθένας γι' αὐτὸν τὸν Ἑβραῖο ποῦ δὲν θέλει ν' ἀναστηθῆ τὸ σπίτι τοῦ ἀδελφοῦ του. (Δευτ. κέ', α).

Κι' ἀπὸ τότε ἀπόμεινε ἄτιμος ἐκεῖνος· οὔτε καὶ μπορούσε νὰ γνωρίζεται πλέον ἀπὸ τὸ οἰκογενειακὸ του ὄνομα, ὅπως τὸ συνήθιζαν οἱ Ἑβραῖοι, γιὰ νὰ φανερώνηται καὶ νὰ μνημονεύεται ἡ πατριά τους· οἶκος π.χ. Ἰωνᾶ, οἶκος τοῦ Ἰεσσαί, οἶκος τοῦ Νάθαν, οἶκος τοῦ δεῖνα ἢ τοῦ δεῖνα. Ἀλλὰ οἶκος πλέον τοῦ ξυπόλυτου, καὶ τοῦ ἀπαρνητῆ καὶ τοῦ ρέμπελου· «Καὶ κληθήσεται τὸ

Μορφές που δέν έσβυσαν

## ΕΝΑΣ ΑΛΤΡΟΥ·Ι·ΣΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

Πάνε από τότε τριάντα όλόκληρα χρόνια. Κι' όμως από στόμα σέ στόμα κυκλοφορεῖ με εὐλάβεια τὸ ὄνομα τοῦ μακαριστοῦ Λευίτη· και στίς πέτρες ἀκόμα θαρρεῖς πῶς εἶναι γραμμένο. Ἡ εὐφορη πεδιάδα τῆς Ἀραδιάς, πού ἄλλοτε πνίγονταν ἀπό τὰ νερά τοῦ ἔλους Κανδήλας, σήμερα ἔχει μεταβληθῆ σέ ὀλόκαρπη γῆ Χαναάν.

Θεός σχωρέστον τὸν «Παπασπύρο», λένε κάθε τόσο οἱ γεωργοί

---

ὄνομα αὐτοῦ ἐν Ἰσραήλ οἶκος τοῦ ὑπολυθέντος τὸ ὑπόδημα». (Δευτ. κε', 10)

Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο, κάνοντας κάποια ἀνάλογη τροπολόγηση, ἔχω κι' ἐγὼ τὴν ἰδέα, πῶς ἡ Ἐπιστήμη και ἡ Μάθηση φέρνει ντροπὴ και κατασχύνη σ' ἐκεῖνον, πού τυχὸν δέν θά θελήσῃ νά τὴν παντρευθῆ κι' αὐτός, και νά φήσῃ ἔτσι ἀτελείωτο κι' ἀτελεσφόρητο κι' ἄκαρπο τὸ πνευματικὸ ἔργο τοῦ ἀδελφοῦ του. Πρέπει ὅμως νά σημειωθῆ, ὅτι εἶναι χρέος νά διασώζεται κι' ἐδῶ ὁ τύπος και ἡ οὐσία τοῦ νόμου ἐκείνου. «Και ἔσται τὸ παιδίον, ὃ ἐὰν τέκη, κατασταθήσεται ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ τετελευτηκότος». Τὸ παιδί ὅμως, πού τυχὸν θά γεννηθῆ θά πάρῃ τὸ ὄνομα τοῦ πεθαμένου (Δευτ. κε', 6).

Τὸ ἴδιο και στὴν περίπτωσιν αὐτὴν· αὐτὸς δηλαδὴ πού καταπιάσθηκε τὸ μισοτελειωμένο ἔργο και πού ἐπεξεργάσθηκε κι' ἀποτελείωσε τὸ σύγγραμμα τοῦ πεθαμένου, δέν πρέπει νά τὸ ἀναγράψῃ στ' ὄνομά του, οὔτε και νά λογιάσῃ πῶς εἶναι ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος δικό του, ἀλλὰ μ' εὐγνωμοσύνη ν' ἀναγνωρίσῃ και νά γνωστοποιήσῃ αὐτὸν πού τοῦδωκε τὴν ἀφορμὴ γιὰ τὸ φιλοπόνημά του· και νά μεταδώσῃ στοὺς μεταγενέστερους τ' ὄνομα ἐκείνου, πού ἦταν ὁ πρωτουργός του κι' ὁ ἀρχιτέκτονάς του, γιὰ νά μνημονεύεται πάντα. «Τὸ παιδίον κατασταθήσεται ἐκ τοῦ τετελευτηκότος, και οὐκ ἐξαλειφθήσεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐξ Ἰσραήλ» (Δευτ. κε', 13, 14).

(Συνεχίζεται)

Ἀπόδοση ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ



τοῦ κάμπου καὶ τὸν θυμοῦνται σὰν ἓνα δραματιστὴ πού τόσο καλὸ ἔκανε στὰ χωριά τους. Πολλοὶ τὸν βλέπουν στὸ ὄνειρό τους νὰ τοὺς συμβουλευῆ καὶ νὰ τοὺς κατευθύνῃ, ὅπως ὅταν ἦταν ζωντανός. Ποιὸς λοιπὸν εἶναι ὁ λόγος πού τοῦτο τὸ ὄνομα φέρεται μὲ τόση εὐλάβεια στὰ χεῖλη τόσων ἀνθρώπων καί, ἀν καὶ πέρασαν τόσα χρόνια, ἡ φυσιογνωμία του σελαγίζει σὰν ἓνα φωτοβόλο ὀδηγητικὸ ἀστέρι σὲ μιὰ ὀλάκερη περιοχὴ;

Νέος, νεώτατος ἀκόμα μὲ φλογερὸ ἔνθεο ζῆλο ξεκίνησε γιὰ τὸ δρόμο τῆς Ἱερατείας. Ἦταν ἡ κλίση πού φλόγιζε τὴν ψυχὴ του. Ὁ ἱερεὺς Σπῦρος Ἡλιακόπουλος γεννήθηκε στὸ Λεβίδι τῆς Τριπόλεως τὸ 1856. Ἀπὸ τὰ παιδικὰ του χρόνια εἶχε κλίση στὰ ἱερὰ γράμματα. Ἀποφοίτησε τὸ 1876 ἀπὸ τὴν Ἱερατικὴ Σχολὴ Τριπόλεως. Χειροτονήθηκε διάκονος τὸ 1883 καὶ τὸ 1885 ἐφημέριος στὴν γενέτειράν του τὸ Λεβίδι. Ἡ ἀνώτερη παιδεία πού τοῦ ἔλειψε δὲν ἦταν ἐμπόδιο νὰ ριχθῆ μὲ ζῆλο στὴν ἐκπλήρωση τῆς ὑψηλῆς ἀποστολῆς του. Μιλοῦσε στὴν Ἐκκλησία κάθε Κυριακῆ. Ἦταν καλλίφωνος καὶ μεγαλοπρεπῆς λειτουργός. Ὅσες φορές ἱεουργοῦσε τὸ πρόσωπό του ἔλαμπε καὶ τὰ λόγια του ἦταν γεμᾶτα ἀπὸ θεία χάρι. Ἀλλὰ καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, ὅπου τύχαινε νὰ βρεθῆ, ἀνάμεσα στοὺς ἐνορίτες του τοὺς νουθετοῦσε καὶ τοὺς ἔδειχνε τὸ δρόμο τοῦ Χριστοῦ. Ἦταν ἐμπνευσμένος ἀπὸ τὰ ἱερὰ βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ ἔμοιαζε σὰν ἓνας προφήτης, πού ἐρμήνευσε τὴν Ἀποκάλυψη καὶ πού πολὺ συχνὰ μιλοῦσε γιὰ τὰ μεγάλα σημεῖα τῶν καιρῶν. «Φυλαχθῆτε παιδιά μου τοὺς ἔλεγε ἀπὸ τὴν φοβερὴ ἡμέρα τῆς ὀργῆς. Θάρθουν χρόνια πού ὁ κόσμος αὐτὸς θὰ ἰδῆ τέρατα καὶ σημεῖα. Μεγάλια πουλιά θὰ φανοῦμε εἰς τὸν οὐρανὸ μὲ σιδερένια φτερά. Μεγάλος πόλεμος θὰ γίνῃ καὶ θὰ ζώσῃ φωτιὰ ὀλόκληρη τὴν οἰκουμένην. Μόνο οἱ πιστοὶ θὰ σωθοῦν. Γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε γιὰ νὰ ἀποφύγετε αὐτὰ τὰ μεγάλα δεινά.

Ἀλλὰ ὁ «Παπασπῦρος» μαζὶ μὲ τὰ κηρυκτικὰ του καθήκοντα δὲν ἄφινε εὐκαιρία ἀπὸ τοῦ νὰ ἀσκῆ τὸ φιλανθρωπικὸ ἔργο, κατὰ τὸ λόγιό τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: «τῆς δὲ εὐποιίας καὶ κοινωνίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε· τοιαύταις γὰρ θυσίαις εὐαρεστεῖται ὁ Θεός». Παρηγοροῦσε τοὺς θλιμμένους, προστάτευε τίς χῆρες καὶ τὰ ὀρφανὰ καὶ συμφιλιῶνε τοὺς διχονοιασμένους. Τὸ μεγάλο ὅμως ὄνειρο τοῦ «Παπασπύρου», πού δὲν τὸν ἄφινε νὰ ἡσυχάσῃ νύχτα καὶ μέρα, ἦταν ἡ καταβόθρα, τὸ ἔλος τῆς Κανδήλας, πού ἔκανε τὸν κάμπο νὰ πλημμυρίζῃ καὶ νὰ καταστρέφῃ τὴν καλλιέργεια τῶν πτωχῶν χωρικῶν. Ἐνα τολμηρὸ σχέδιο εἶχε μπεῖ στὸ νοῦ του, νὰ ἀποξηράνῃ αὐτὸ τὸ ἔλος· ἔτσι 40 χιλιάδες καλλιεργήσιμα στρέμματα τοῦ Λεβιδίου καὶ 7 ἀκόμα Κοινοτήτων θὰ ἀποξηραίνονταν. Τὸ σχέδιο ἦταν τολμηρὸ· χωρὶς μηχανήματα καὶ χωρὶς πολλὰ ἐργατικὰ χέρια ἄρχισε νὰ διανοίγῃ τίς τρύπες τῆς καταβόθρας πού εἶχαν βουλῶσει

ἀπὸ τὸν καιρὸ τῆς Τουρκοκρατίας. Νὰ πῶς ὁ γυιὸς τοῦ ὁ ἐκπαιδευ-  
τικὸς Παναγιώτης Ἡλιακόπουλος περιγράφει τοὺς μὀχθους καὶ  
τοὺς ἀγῶνας τοῦ πατέρα του :

« Ἀλήθεια καὶ τί δὲν κάμνει ἡ θέλησις καὶ ἡ πίστις τοῦ ἀνθρώ-  
που. Ἐνας ἦταν, τὸ ἐκλείσει μέσα εἰς τὴν ψυχὴν του καὶ τὸ ἔθεσε ὡς  
σκοπὸν τῆς ζωῆς του, καὶ κανένα ἐμπόδιον δὲν στάθηκε μπροστά του  
ἵκανὸ νὰ τὸν σταματήσῃ. Ἐνα σύντροφον εἶχε ὅταν ἐξεκίνησε διὰ  
νὰ τοῦ ρίχνῃ τὰ φουρνέλα, τὸν Κανακάρην, τὸν ἐπιλεγόμενον Κακο-  
ρίζην· μετὰ ἐμίσθωσε μερικοὺς ἐργάτες, καὶ σιγὰ σιγὰ ἐφιλοτιμοῦσε  
διαφόρους ἀνθρώπους, ἀπὸ τὰς πέριξ Κοινότητας, οἱ ὅποιοι οἰκιο-  
θελῶς προσεφέροντο νὰ τὸν βοηθήσουν. Χρόνια αὐτὴ ἡ ἐργασία.  
Μιὰ ζωὴ ὀλόκληρη καὶ τὸ θαῦμα ἔγινε· εὐρῆκαν τὶς τρύπες τὶς ἐκα-  
θάρισαν, τὶς ἐμεγάλωσαν, ἔβαλαν φράγματα σιδηρὰ νὰ κρατοῦν  
τὶς καλαμιές καὶ τὶς ἀκαθαρσίες πού παρέσυραν τὰ νερά, τὶς πα-  
ρακολουθοῦσαν τακτικὰ σὰν παιδιὰ τους καὶ ὅλο τὶς ἐτελειοποιού-  
σαν. Εἰργάσθη σκληρὰ μὲ πάγους, μὲ κρύα, μὲ βροχές, μόνος του  
πολλάκις ἢ ἔχων ὡς σύντροφον τὸν Κακορίζην. Δὲν τὸν ἀπεγοή-  
τευσαν οὔτε τὰ εἰρωνικὰ μειδιάματα μερικῶν οὔτε ἡ ἀδιαφορία  
ἄλλων, οὔτε αἱ οἰκονομικαὶ ἀντιξοότητες, οὔτε τὸ σπάσιμο τοῦ πο-  
διοῦ του κατὰ τὴν σκληρὰν ἐργασίαν του, πού τὸν ὑπεχρέωσε νὰ  
καθήσῃ στὸ κρεβάτι ἕνα ὀλόκληρον χρόνον. Ἦτο ἀσφαλῶς δοκι-  
μασία του γιὰ νὰ φανῇ τὸ μέγεθος τῆς ὑπομονῆς του καὶ ἐπιμονῆς  
του. Τίποτε δὲν μπόρεσε νὰ τοῦ ἀνακόψῃ τὸν σκοπὸν του. Ἐκτός  
ἀπὸ τοῦ νὰ ἐκτελῇ ἄριστα τὰ ποιμαντορικὰ του καθήκοντα, διὰ τί-  
ποτε ἄλλο δὲν ἔδιδε σημασίαν.

Ἐνας ἦτο ὁ διακαὴς πόθος του, ἡ ψυχὴ του, νὰ τελειώσῃ τὸ  
ἔργον του. Ἐβλεπε τὴν προσπάθειάν του νὰ πηγαίνει καλά. Αὐτὴ  
ἦτο ἡ μοναδικὴ χαρὰ τῆς ζωῆς του καὶ νὰ ! μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ  
Θεοῦ ἔγινε τὸ θαῦμα, τὸ εἶδε μὲ τὰ μάτια του. « Ὅταν πιστεύῃ  
κανεὶς εἰλικρινά, ἀκλόνητα, σταθερά, μπορεῖ νὰ μὴ ἰδῇ τὸ θαῦμα ».  
Ἐνα εἶναι τὸ γεγονός ὅτι οἱ τρύπες τῆς καταβόθρας (ἔλους Καν-  
δήλας) ἄρχισαν νὰ λειτουργοῦν θαυμάσια, ρουφοῦσαν τὸ νερό, ἐγένε-  
νετο σιγὰ σιγὰ ἀποστράγγισις, ἐλευθερώνετο γρήγορα ὁ κάμπος καὶ  
ἔσπερνε ἡ φτωχολογία πότε σιτάρι καὶ πότε ἀρατοσίτι. Καὶ σήμερα  
τί γίνεται καὶ τί δὲν βγάζει ὁ κάμπος αὐτός ; ».

Ἐκίνησε νέος καὶ τὰ μαλλιά του ἄσπρισαν πάνω στὴ δουλειά.  
Ἐφευγε τὸ πρωῖ, φόρτωνε τὰ ἐργαλεῖά του στὸ ἄλογό του καὶ ὀλη-  
μερῆς ἐδούλευε ὡς στὴ βαθειὰ νύχτα. Ἡ παπαδιά του καὶ τὰ δύο  
του παιδιὰ ὁ Βασίλης καὶ ὁ Παναγιώτης δὲν τὸν ἔβλεπαν παρὰ  
μόνον τὶς Κυριακές, πού λειτουργοῦσε καὶ τὶς μεγάλες γιορτές.  
Ἐτσι ξεκουράζονταν λίγο γιὰ νὰ πάρῃ κουράγιο καὶ νὰ συνεχίσῃ.  
Τὸ σπασμένο πόδι του γιαιτρεύτηκε μὲ τὸν καιρόν. Τὰ χρόνια πέρα-  
σαν καὶ τὰ γεράματα ἤρθαν καὶ ἔτσι ἤρεμα μιὰ μέρα παρέδωκε



στό Θεό τὸ κουρασμένο σώμα του, κι' ἡ λευκὴ ψυχὴ του πέταξε στὰ σκηνώματα τοῦ Δημιουργοῦ. Πέθανε τὸ Μάη τὸ 1937, ἐνῶ τὸ χαμόγελο τῆς θυσίας ἀνθίζε στὰ χεῖλη του.

Πάνδημος ἡ περιφέρεια τὸν κήδευσε καὶ ἐθρήνησε τὸν θάνατόν του. Τὸν εὐγνωμονοῦν χιλιάδες ἄνθρωποι, γιατί θυσίαζε τὸν ἑαυτόν του ὑπὲρ τοῦ συνόλου.

Τὸ παράδειγμα τοῦ Παπασπύρου εἶναι ἕνα φωτεινὸ μετέωρο, ποὺ πρὸ παντός θὰ ἐμπνέη γιὰ πολλὰ χρόνια στὸ κοινωνικὸ ἔργο τοὺς λειτουργοὺς τοῦ Κυρίου, στὴν τόσο ὑψηλὴ καὶ ὠραία ἀποστολή τους στὸν κόσμον.

Γιὰ τὸν Παπασπύρο μπορεῖ νὰ λεχθῆ τὸ ψαλμικὸ λόγιον : «Οὐκ ἔδωκε ὕπνον τοῖς ὀφθαλμοῖς του καὶ νυσταγμὸν τοῖς βλεφάροις του. Ἦταν κοινωνικός. Ποτὲ δὲν ἀποστράφηκε κανέναν, ἀπέφυγε ὅμως τὴ ζωὴ τοῦ Καφερείου καὶ ἐπήγαινε μόνον ὅταν ἤθελε νὰ μαζέψῃ τοὺς Χριστιανοὺς γιὰ τὴν Ἐκκλησίαν. Χρησιμοποίησε τὸν ἑαυτόν του ἀποδοτικὰ, ὥστε σήμερον νὰ ἀνεβαίνῃ στὸν οὐρανὸ ὁ αἶνος τῆς εὐγνωμοσύνης τῶν κατοίκων τῆς περιφέρειας του. Καὶ τὸ ἔργον αὐτὸ τοῦ Παπασπύρου Ἡλιακοπούλου συνεχίζεται σήμερον μὲ μεγάλη πρόοδο ἀπὸ τὸ γιὸν του τὸν Παναγιώτη Ἡλιακόπουλον, Θεολόγον, Ἐπίτιμον Γυμνασιάρχην, ὁ ὁποῖος ἀποτιόντας φόρον τιμῆς στὴν ἀξιοσεβάστη μνήμη τοῦ πατέρα του ἠγεῖται ὀμάδος Ἀρχάδων, μὲ πρόγραμμα ὄχι μόνον τὴν ὀλοκληρωτικὴν ἀποξήρανσιν τοῦ ἔλους Κανδήλας, ἀλλὰ καὶ τὴν διάνοξιν τοῦ Ἐθνικοῦ δρόμου Ἀθηνῶν—Νεμέας—Κανδήλας—Λεβιδίου, ποὺ θὰ διευκολύνῃ καὶ θὰ συντομεύσῃ τὴν συγκοινωνίαν.

ΛΑΜΠΡΟΣ ΖΑΧΑΡΗΣ

### ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Εἰδοποιοῦνται οἱ εὐλαβέστατοι Ἐφημέριοι, ὅτι ἐκυκλοφόρησεν ὁ πέμπτος κατὰ σειρὰν τόμος τῶν ἐκδόσεων τῆς «Ἐκκλησίας», ὁ «Εὐεργετινὸς» ἢ «Συναγωγὴ ἠθικῶν διδασκαλιῶν» μέρος δεύτερον, καὶ ἀπεστάλη εἰς ὅλας τὰς Ἱερὰς Μητροπόλεις πρὸς δωρεάν διανομὴν εἰς τοὺς αἰδεσιμ. ἱερεῖς.

Παρακαλοῦνται οἱ αἰδεσιμ. Ἐφημέριοι ὅπως φροντίσουν νὰ τὸν παραλάβουν ἀπὸ τὰ οἰκεῖα Μητροπολιτικὰ Γραφεῖα. (Ἐκ τοῦ «Ἐφημερίου»)

## ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Σὲ πόσα καὶ ποῖα σημεῖα τῆς ἱερᾶς ἀκολουθίας εἶναι ὀρθὸν νὰ σημαίνει ἢ καμπάνα καὶ γιατί; (Ἐρώτησις αἰδεσ. Ὁ. Στιβακτάκη).

Τὸ κτύπημα τῆς καμπάνας ἔχει κατ' ἀρχὴν χαρακτῆρα καθαρῶς προειδοποιητικό. Εἶναι δηλαδὴ ἓνα σημεῖο ἐνάρξεως μιᾶς ἀκολουθίας καὶ ἓνας τρόπος προσκλήσεως τῶν πιστῶν σ' αὐτή. Σὲ χειρόγραφα τυπικὰ βρισκομε ὁδηγίες γιὰ τὴν κρούσι τῶν κωδῶνων ἀνάλογα μὲ τὴν ἑορτή. Ἔτσι καθορίζεται ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ τὸ «πότε δεῖ σημαίνει διὰ τῶν κωδῶνων», εἰς πόσας «στάσεις» καὶ μὲ πόσους κώδωνες. Ἀπὸ τὸν κτύπο τῶν κωδῶνων μποροῦσε νὰ καταλάβῃ ὁ πιστὸς τὸ βαθμὸ σπουδαιότητος κάθε ἑορτῆς, καὶ τὴν ὥρα ἐνάρξεως τῆς ἀκολουθίας, σὲ ἐποχὴ μάλιστα ποὺ τὰ ἡμερολόγια καὶ τὰ ὠρολόγια δὲν ἦταν κτῆμα τοῦ καθενός, καὶ ἀνάλογα νὰ κανονίσῃ τὸν ἐκκλησιασμό του. Αὐτὸ γίνεται, κάπως ὅμως ἀκανόνιστα καὶ ἀμελέτητα, καὶ μέχρι σήμερα. Στὰ μοναστήρια ὑπάρχουν ἀντιθέτως πολλῶν εἰδῶν σήματα καὶ καμπάνες καὶ ὁ τρόπος καὶ ὁ χρόνος τῆς κρούσεώς των, ἀρκετὰ πολύπλοκος ἄλλως τε, καθορίζεται ἀκριβῶς ἀπὸ τὰ ἐπὶ μέρους τυπικὰ τῆς κάθε μιᾶς μονῆς.

Στοὺς ἐνοριακοὺς ναοὺς, γιὰ τοὺς ὁποίους πρόκειται ἐδῶ, ἡ καμπάνα κτυπᾷ, ὅπως εἶπαμε στὴν ἀρχή, ἀκριβῶς πρὶν ἀρχίσῃ κάθε ἀκολουθία γιὰ νὰ εἰδοποιηθῶν σχετικὰ οἱ πιστοί. Κτυπᾷ δηλαδὴ πρὶν ἀπὸ τὸν ἑσπερινό, πρὶν ἀπὸ τὸν ὄρθρο καὶ πρὶν ἀπὸ τὴ θεία λειτουργία. Ὅταν μιὰ ἀκολουθία ἐπισυνάπεται σὲ μιὰ ἄλλη πάλι κτυπᾷ ἢ καμπάνα περὶ τὸ τέλος τῆς προηγουμένης. Ἐπὶ παραδείγματι στὸ τέλος τῶν ὠρῶν γιὰ νὰ ἀρχίσῃ ὁ ἑσπερινὸς μὲ τὴν προηγουμένη, στὸ τέλος τῶν μεγάλων ὠρῶν γιὰ νὰ ἀρχίσῃ ἢ ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ καὶ τῆς λειτουργίας τοῦ Μεγάλου Βασιλείου τίς παραμονές τῶν Χριστουγέννων καὶ τῶν Θεοφανείων ἢ τοῦ μεγάλου ἑσπερινοῦ τῆς μεγάλης Παρασκευῆς, στὸ τέλος τῆς λειτουργίας γιὰ τὴν ἐπικειμένη ἑναρξί τῆς ἀκολουθίας τῆς γονυκλισίας τῆς Πεντηκοστῆς ἢ τοῦ μεγάλου ἀγιασμοῦ ἢ τῆς ἐθνικῆς ἑορτῆς κ.ο.κ. Ἔτσι πληροφοροῦνται οἱ πιστοὶ γιὰ τὴν ἐπικειμένη ἑναρξί τῆς ἀκολουθίας καὶ καλοῦνται νὰ προσέλθουν σ' αὐτή.

Δυσκολία παρουσιάζει μόνον τὸ κτύπημα τῆς καμπάνας κατὰ τὴν ἀκολουθία τοῦ ὄρθρου, ποὺ γίνεται συνδεδεμένος μὲ τὴ θεία λειτουργία. Καθὼς ξεύρουμε στὴν τελευταία αὐτὴ περίπτωσι κτυπᾷ τρεῖς φορές ἢ καμπάνα, δηλαδὴ στὴν ἀρχή τοῦ ὄρθρου, στίς



Τὰ θαύματα τῆς Ὁρθοδοξίας

## Η ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΜΑΣ ΠΟΙΗΣΙΣ

Ἡ ἐκκλησιαστικὴ μας ποίησις εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ πιὸ θαυμαστά κατορθώματα τοῦ πνεύματος καὶ τῆς καρδιακῆς εὐαισθησίας τῆς Ὁρθοδοξίας. Μαζὶ μὲ τὴν ἀγιογραφία, τὴν ἀρχιτεκτονικὴ καὶ τὶς ἄλλες ἐκκλησιαστικὰς τέχνας, πρὸ παντὸς δὲ μὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ, μὲ τὴν ὁποία εἶναι συνυφασμένη κ' ἀξεχώριστη, ἐκφράζει κατὰ τρόπους ὑπερφυεῖς τὸ μυστήριον τῆς ὀρθοδόξου λατρείας, ποῦ εἶναι ἡ μόνη μὲ ὅλη τὴν καθαρότητα καὶ τὴν πληρότητα τοῦ ὄρου ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκύνησις τοῦ Θεοῦ (Ἰω. δ' 23).

Τὴ λειτουργικὴ ποίησις τῆς Ὁρθοδοξίας τὴ διακρίνει πρῶτα-πρῶτα ἡ ἄμεση ὁμοιογένεια μὲ τὸ ὑλικὸ καὶ τοὺς ἐκφραστικοὺς

καταβασίεις καὶ στῆ δοξολογία. Γιὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ὄρθρου δὲν γεννᾶται θέμα. Γιὰ τὴν δοξολογία πάλι θὰ θυμηθοῦμε ὅσα γράψαμε ἀπαντῶντας στὴν 17ῃ ἐρώτησι. Εἶναι δηλαδὴ ἡ κωδωνοκρουσία τῆς ἐναρξέως τῆς θείας λειτουργίας, ποῦ γίνεται ἀκριβῶς πρὶν ἀπ' αὐτῆ, ὅπως ἡ προσφορὰ τοῦ θυμιάματος καὶ ἡ ἀπαγγελία τοῦ «βασιλεῦ οὐράνιε» κ.λ.π. Γιατὶ τώρα ἐπεκράτησε νὰ κτυπᾷ ἡ καμπάνα καὶ κατὰ τὶς καταβασίεις; Ἴσως γιὰ νὰ δοθῇ μιὰ ἀκόμη προειδοποίησι στοὺς πιστοὺς γιὰ τὴν ἐπικειμένη ἐναρξί τῆς θείας λειτουργίας. Ἴσως γιὰ νὰ συμπληρωθῇ ὁ ἱερὸς ἀριθμὸς τῶν τριῶν κωδωνοκρουσιῶν. Ἄλλ' ἴσως νὰ ὀφείλεται καὶ σὲ ἐπίδρασι τῆς ἀρχιερατικῆς λειτουργίας. Καθὼς γνωρίζομε κατὰ τὴν ὥρα αὐτῆ γίνεται ἡ εἴσοδος τοῦ ἀρχιερέως στὸν ναὸ προκειμένου νὰ χοροστατήσῃ στὸν ὄρθρο καὶ ἐν συνεχείᾳ νὰ τελήσῃ τὴν θείαν λειτουργίαν καὶ ἡ ἔλευσί του χαιρετᾶται μὲ τὴ κροῦσι τῶν κωδῶνων.

Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὸν πρακτικὸ αὐτὸ σκοπὸ, τὴν πρόσκλησι τῶν πιστῶν, οἱ καμπάνες κρούονται εἴτε γιὰ νὰ ἐκδηλώσουν τὴν χαρὰ τῆς Ἐκκλησίας, εἴτε τὴν λύπη της, εἴτε γιὰ νὰ συνοδεύσουν μὲ τοὺς χαρμολόγους ἢ πενθίμους ἤχους τῶν τῆς ἱερῆς λιτανείας. Στὴν πρώτη περίπτωσι θὰ πρέπει νὰ περιλάβωμε τὴν χαρμολόγιστον κροῦσι ὅλων τῶν κωδῶνων κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τῆς ἀναστάσεως κατὰ τὴν ψαλμωδία τοῦ «Χριστὸς ἀνέστη», ποῦ πάλι ὅμως μπορεῖ νὰ συνδεθῇ μὲ τὴν ἐναρξί τῆς ἀκολουθίας τοῦ ὄρθρου τοῦ Πάσχα, στῆ δευτέρῃ τὴν πένθιμον κροῦσι τῶν κωδῶνων κατὰ τὴν μεγάλη Παρασκευὴ καὶ τὶς νεκρώσιμες ἀκολουθίας καὶ τέλος στὴν τελευταίαν τὴν κωδωνοκρουσίαν κατὰ τὴν περιφορὰ τῶν εἰκόνων στὰς πανηγύρεις τῶν ναῶν ἢ τοῦ ἐπιταφίου κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ὄρθρου τοῦ μεγάλου Σαββάτου.

Φ.

τρόπους τῆς Ἀγίας Γραφῆς. Ἡ Ἀγία Γραφή εἶναι ἡ ψυχὴ κι' ἡ σάρκα τῆς ποιήσεως αὐτῆς. Τίποτα μέσα στὰ προϊόντα τῆς ἐμπνεύσεως τῶν γνωστῶν καὶ τῶν ἀγνωστων δημιουργῶν τῆς λειτουργικῆς μας ποιητικῆς γραμματείας δὲν εἶναι ξένο πρὸς ὅ,τι ἀποτελεῖ τὴν Ἀγία Γραφή ἀπὸ ἄποψι περιεχομένου καὶ μορφῆς. Ἡ Ἐκκλησία μας ψάλλει τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ, διερχομένη τὸ βίωμα τῆς πίστεως καὶ τῶν ἔργων τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, ἐξαίρει τὶς ἀλήθειες τοῦ δόγματος καὶ τὴν ἁρμονία τῆς πολιτείας τῶν Ἀγίων σὲ σχέσι πρὸς αὐτές, χωρὶς νὰ προδίδη στὸ παραμικρὸ ὅ,τι ἡ Γραφή ἱστορεῖ, διδάσκει καὶ ψάλλει.

Αὐτὸ ὅμως δὲν σημαίνει ὅτι ἡ ἐκκλησιαστικὴ ποίησις τῆς Ὁρθοδοξίας ἀπλῶς ἐπαναλαμβάνει ἢ μιμεῖται τὴ Γραφή. Ὅπως ἡ Γραφή ἔχει θεανδρική δομὴ κι' ὑφή, ἔτσι συμβαίνει καὶ μετὰ τὴ ζωντανὴ αὐτὴ ἀπόρροιά της καὶ συνέχισή της, πού εἶναι τὸ ἱερὸ ἄσμα τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἡ ἀνθρώπινη φύσις, ἀλλὰ κι' ἡ ἀνθρώπινη ὑπόστασις (πρόσωπο) δὲν χάνουν οὔτε ἐκεῖ οὔτε ἐδῶ τὴν ὄντοτήτά τους. Τὸ φαινόμενο τῆς θεώσεως δὲν σημαίνει ἐξαφάνισι τῆς ἀνθρώπινης φύσεως κι' ὑποστάσεως μέσα στὴν ἐνέργεια τῆς θείας οὐσίας καὶ τῶν τριῶν θείων ὑποστάσεων, ἀλλὰ μιὰ ἕνασι, πού ἡ διάνοιά μας εἶναι ἀδύνατο νὰ περιχωρήσῃ καὶ μονάχα τὴ ζοῦμε. Ἡ θέωσις, λοιπόν, πού εἶναι μέσα στὴ Γραφή, εἶναι καὶ μέσα στὴν ποίησι τῆς ὀρθοδόξου λατρείας. Οἱ δημιουργοὶ αὐτῆς τῆς ποιήσεως δὲν εἶναι ἀπλῶς ὄργανα τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, ἀλλὰ σὲ ὅ,τι ἔγραψαν ἔχουν ἀποτυπώσει τὴν προσωπικότητά τους. Ὅπως στὴ Γραφή ὅλα παντοῦ εἶναι τοῦ Θεοῦ κι' ὅμως ἐδῶ εἶναι πραγματικὰ κι' ὄχι ἐξ αἰτίας τῶν τίτλων κάθε συγγραφῆς του ὁ Παῦλος κι' ἐκεῖ ὁ Ἰωάννης καὶ παρὰ κάτω ὁ Ἡσαΐας καὶ πιὸ πέρα ὁ ποιητὴς ἢ οἱ ποιηταὶ τοῦ Ἰώβ, ἔτσι συμβαίνει καὶ στὴν ἐκκλησιαστικὴ μας ποίησι. Παντοῦ καὶ σὲ ὅλα ἡ πνοὴ τοῦ Παρακλήτου, τοῦ Κυρίου καὶ ζωοποιῦ Πνεύματος. Παντοῦ καὶ σὲ ὅλα ὁ Χριστός. Παντοῦ καὶ σὲ ὅλα ὁ Πατήρ. Ἀλλὰ ἐδῶ ὁ Κοσμάς Μαΐουμᾶ, ἐκεῖ ὁ ἀσύγκριτος Ρωμανός, πιὸ πέρα ὁ Ἀνδρέας Κρήτης ἢ ὁ Ἰωάννης Δαμασκηνός, ἢ Κασσιανὴ κι' οἱ ἄλλοι, ὀνομαστοὶ ἢ ἀνώνυμοι ποιηταί. Ὁ καθένας μετὰ τὶς δικές του χάρες, τὶς δικές του ἀποχρώσεις τοὺς δικούς του τόνους.

Ἀλλὰ ὡς ποῦ φθάνει αὐτὸς ὁ ξεχωρισμός; Ὡς ἐκεῖ πού φθάνει ὁ ἀνάλογος καὶ στὴ Γραφή. Δὲν εἶναι ἕνας πολὺ δυνατὸς ξεχωρισμός στους δυὸ νοητοὺς αὐτοὺς χώρους, ὅπως συμβαίνει στους θύραθεν χώρους τῆς λογοτεχνίας. Ἡ Γραφή, μετὰ τὸ εὐρὺ ἐκκλησιαστικὸ τῆς νόημα, τὸ ἐνοποιητικὸ τῆς πνεύμα, ἀφήνει βασικὰ τὴν ἐντύπωσι ὅτι εἶναι λόγος τοῦ ἐνὸς Θεοῦ καὶ τοῦ ἐνὸς ἀνθρώπου, ἐκείνου πού ἐκφράζει τὴν ἐν Θεῷ ζωὴ ὅλου τοῦ



ἀναγεννημένου ἀνθρώπινου γένους, τῆς πρὸ καὶ μετὰ Χριστὸν Ἐκκλησίας. Ἔτσι κι' ἡ ποίησις τῆς Ἐκκλησίας. Κατοπτρίζει τὸ ὄλο, διὰ μέσου τῶν αἰώνων, βίωμα τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Ὁ κάθε μελωδός, μὲ ὅτι φθέγγεται, ἐκπροσωπεῖ τὸ ὄλο αὐτὸ βίωμα, ὁλόκληρον αὐτὸν τὸν λαό.

Ἔτσι ἐξηγεῖται γιατί κι' ἡ καλλιτεχνική, ἡ αἰσθητικὴ ἀξία τῆς ἐκκλησιαστικῆς ποιήσεως εἶναι ὑψηλὴ σχεδὸν γενικά. Ὁ κάθε δημιουργὸς προσφέρει ὄχι ἀπλῶς τὰ δῶρα τοῦ προσωπικοῦ του ταλάντου, ἀλλὰ ἡ μοῦσά του εἶναι καὶ συνισταμένη τοῦ ὄλου ποιητικοῦ δυναμικοῦ τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ κάθε δημιουργὸς ἐμπνέεται κι' ἀποδίδει ὅ,τι ἐμπνέεται κι' ἀποδίδει ὁλόκληρος ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ, νοούμενος σὲ κάθε τόπο καὶ σὲ κάθε γενεά.

Ὁ ἴδιος λόγος, πού δίνει τὴν ἐξήγησι τοῦ βάθους καὶ τῆς ἀκριβολογίας, τῆς καθαρότητος καὶ τῆς ἰσορροπίας στὸ δογματικὸ πεδίο τῆς ἐκκλησιαστικῆς ποιήσεως, δίνει καὶ τὴν ἐξήγησι τῆς αἰσθητικῆς ἀξίας της.

Στὴν Ἐκκλησία, τὸ κάθε μέλος δὲν εἶναι μιὰ ὄντοτης ἐντελῶς ξεχωριστή. Εἶναι ἀκριβῶς ἓνα μέλος, διδάσκει ὁ θεῖος Παῦλος. Ἔνα μέλος τοῦ μυστικοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ. Αἰσθάνεται, χαίρει, πάσχει, ζῆ μαζί μὲ τὰ ἄλλα. Ἡ Ἐκκλησία κοινοποιεῖ τὴ χάρι καὶ τὴ ζωὴ τοῦ Θεοῦ σὲ ὅλα τὰ μέλη της, εἶναι ἡ ἔνωσις τῶν χριστιανῶν μὲ τὸν Χριστὸ καὶ μεταξύ τους. Ἡ ἀλήθεια κι' ἡ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἓνα ἀέναο γεγονός, πού σημειώνεται μέσα σ' αὐτὴ τὴν ὀργανικὴ, μυστικὴ ἔνωσι. Ὅταν, λοιπόν, ἡ Ἐκκλησία ψάλλη, ὁ λόγος της, ἔστω κι' ἂν προέρχεται κάθε φορὰ ἀπὸ τὴ γραφίδα ἑνὸς χριστιανοῦ, τοῦ ἄλφα ἢ τοῦ βῆτα μελωδοῦ της, εἶναι λόγος τοῦ ὄλου σώματος τοῦ Χριστοῦ καὶ στὶς πηγές του καὶ στὴ φορὰ του. Γι' αὐτὸ κι' ἔχει μιὰ δύναμι καὶ μιὰ ποιότητα, πού δὲν μποροῦν νὰ θεωρηθοῦν σὰν ἐπιτεύγματα ἑνὸς ἀτόμου μονάχα. Ἐπερὶ τὶς δυνατότητες καὶ τὴν εὐγένεια μιᾶς ἀτομικῆς ποιητικῆς ἰδιοσυγκρασίας, εἶναι ἓνα κατόρθωμα, πού πρέπει νὰ ἐρμηνευθῆ ἐκκλησιολογικά.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

**Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειώσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.**

## ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αιδεσιμώτατον Φίλιππον Ματζηρίδην, Ἐπιθνήτα Πέλλης, αἰτηθέντα τεύχη Ἐκκλησίας καὶ Ἐφημερίου ἐστάλησαν. — Αἰδεσιμ. Δημήτριον Παπαδόπουλον, Λαμίαν. Αἰτηθέντα τεύχη Ἐκκλησίας καὶ Ἐφημερίου σᾶς ἀπεστάλησαν. Ἀλλαγὴ διεύθυνσώς σας ἐγένετο. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν θερμῶς. — Αἰδεσιμ. Θεόδωρον Τραϊφόρον. Σᾶς ἀπαντήσαμεν δι' ἰδιαιτέρας ἐπιστολῆς. — Αἰδεσιμ. Β. Δ. Ε. Κατ' ἀρχὴν ἀρμόδιον διὰ τὴν μισθολογικὴν σας κατάταξιν τυγχάνει τὸ οἰκτεῖον Μητροπολιτικὸν Συμβούλιον. Ἀλλὰ ὡς ἐπληροφόρηθημεν ἀρμοδίως ἐκτὸς τοῦ ἀπολυτηρίου Γυμνασίου ἀπαιτεῖται καὶ ἀπολυτήριον Ἀνωτέρου Ἐκκλησιαστικοῦ Φροντιστηρίου, ἵνα καταταγῆτε εἰς τὴν Β' μισθολογικὴν κατηγορίαν. — Πανοσ. Ἀρχιμ. Ἰωακείμ Χατζάκη, Ἐφημ. Μαλλῶν, Ἱεραπέτρας. Σᾶς ἀπαντήσαμεν δι' ἰδιαιτέρας ἐπιστολῆς. — Ἱερὰν Μητρόπολιν Ἐδέσσης καὶ Πέλλης, Ἐδεσσαν. Αἰτηθέντα τεύχη Ἐκκλησίας ἐστάλησαν εἰς Ἱερὰν Μονὴν Ἁγίας Τριάδος Ἐδέσσης. — Αἰδεσιμ. Γιαννοῦλην Νικολάου, Καστρί Ἀγιάς. Ἐνεγράφητε μερίμνη τῆς Ἱ. Μητροπόλεώς σας. — Ἱερὸν Ναὸν Νεκροταφείου Ἀναστάσεως, Πειραιᾶ. Ἐνεγράφητε. — Αἰδεσιμ. Λαυριώτην Φώτιον, Ἐφημ. Τρίγωνος, Πλωμαρίου, Λέσβου. Εἴχομεν διακόψη τὴν ἀποστολὴν κατόπιν ἐπιστροφῶν τῶν τευχῶν ἀπὸ 9-4-65 καὶ ἐξῆς, μετὰ τὴν ἔνδειξιν Ἐπιστρέφεται. Ἦδη ἐνεγράφητε ἐκ νέου καὶ ἀπεστείλαμεν ὑμῖν τὰ τεύχη ἀπὸ 1-1-65 μέχρι τοῦδε. — Αἰδεσιμ. Παπαδογιωργάκη Σωκράτην, Αἰγάλεον Ἀθηνῶν. Ἐνεγράφητε εἰς τὴν νέαν διεύθυνσιν. — Πανοσ. Ἀρχιμ. ἀνδρῖτην Χάβιαρη Θεόκλητον, Πειραιᾶ. Ἐνεγράφητε. — Πανοσ. Ἀρχιμ. Γεωργανῶν Σταῦρον, Ἀθήνας. Ἐνεγράφητε εἰς τὴν νέαν διεύθυνσιν σας. — Αἰδεσιμ. Λινοξυλάκη Μιχαήλ, Βούλγαρη, 95 Πειραιᾶ. Ἐνεγράφητε εἰς τὴν νέαν διεύθυνσιν. —

## ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐαγγέλιον Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης, Χριστιανισμὸς καὶ σῶμα (β'). — Ἀκολουθία τοῦ Ὁσίου καὶ Θεοφάνους Πατρὸς ἡμῶν Ἰσιδώρου τοῦ Πηλουσιώτου, συνθεθεῖσα ὑπὸ μοναχοῦ Γερασίμου Μικραγιαννανίτου. — Ἀνθίμου Θεολογίτη, Οἱ Ἅγιοι Ἀνάργυροι, Μετόχι σήμερα τοῦ Παναγίου Ἱεροῦ. — Ἀρχιμ. Προκοπίου Παπαθεοδώρου, Πλειότερον καὶ καθαρώτερον φῶς εἰς τὴν νεολαίαν μας. — Θερησκευτικὴς καὶ ἠθικὴς μελέτης τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Νεκταρίου Αἰγίνης. «Γνώρισε τὸν ἑαυτό σου». Ἀπόδοσις Θεοδόση Σπεράντσα. — Βασ. Ἡλιάδης, Ἡ ἐποχὴ τῆς ψυχικῆς περιουλογῆς. Αἱ μεγάλαι σιγμαὶ τοῦ Χριστιανικοῦ Βυζαντίου. Ἡ ἀναστήλωσις τῶν εἰκόνων πανορθόδοξος ἐροτή. — «Φιλοθέου Ἀδολεσχίας» μέρος πέμπτον. Ψυχοφελεῖς ἐπιστάσεις ἀπὸ τὸ Δευτερονόμιον», ὑπὸ Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρους, Ἀπόδοσις Θεοδόση Σπεράντσα. — Λάμπρου Ζαχαρή, Ἐνας ἀλτρουϊστὴς λειτουργὸς τοῦ Κυρίου. — Φ. Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίας. — Βασ. Μουστάκη, Ἡ ἐκκλησιαστικὴ μας ποίησις. — Ἀλληλογραφία.

Τύποις : ΤΣΙΡΩΝΗ (Μονοτυπικὰ Συγκροτήματα)

Ὅδος Μενάνδρου 4, Ἀθήναι — Τηλέφ. 311.121.

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου : Γ. Σ. Χουσαφης, Ἱασονίδου 22, Σούρμενα